

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. 15518. 1 T.

Inv. 20932 No.

S. D. R.

67/1114

INCERCĂRI LITERARE

de

NICOLAE GANE.

DOMNIȚA RUXANDRA.
FLUERUL LUI STEFAN.
PEATRA LUI OSMAN.
COMOARA DE PE RARĂU.
PRIVIGHITOAREA SOCOLEI.
MĂRTIȘOR.
POESII.

—•••••—

I A S S I.

TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ.

1 8 7 3.

Ino 14476

Num. 15518.

INCERCĂRI LITERARE

de

NICOLAE GANE.

DOMNIȚA RUXADRA.
FLUERUL LUI STEFAN.
PEATRA LUI OSMAN.
COMOARA DE PE RARĂU.
PRIVIGHITOAREA SOCOLEI.
MĂRȚIȘOR.
POESII.

UNIVERSITATEA
NATIONALA UNIVERSITATEA
BUCUREȘTI

1891

6323023

20932

Donățiunea Maiorescu

I A S S I.

TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ.

1873.

859.0 - 821

CONTROL 1953

1956

1961

L

LIBRARY OF THE
BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICI
ROMAE

1961

BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICI

1961

Mystic Servant of the Lord

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

COTA

15 518

RC 29/06

DOMNITA RUXANDRA

NOVELA ISTORICA.

Era in s ptem na patimelor. Soarele apu-
sese,  i umbrele nopții se intindeau asupra
Iașului. Numai virful Hlinei  i a Cet  tuei str -
luceau încă de cele din urmă raze murinde ale
asfin itului. Clopotul din turnul Trei-Erarchilor
chema credincio ii la rugăciunea de noapte,
umpl nd aerul cu voacea sa de aramă.

Un mare sgomot de cai  i arme se auzea
inspre Curtea Domnească,  i eată că pe por-
 ile cele mari ale Cur ii deschise in doue la-
turi, se vede inaint nd in sunetul tr mbe elor
 i a tobelor, o ceată de c l re i in fruntea
căreia mergea la pas pe un cal alb *asturcan*
Domnul Vasilie Lupul. El purta gujuman  pe
cap, pe umere o manta alba cu guler de sa-
mur, in picioare ci bote lungi  i la br u o
sabie bătută in pietre scumpe.—Fruntea sa era

B.C.U. Bucuresti

C20932

impresurată de gânduri, aureolă obicinuită a Domnilor buni, căci Vasilie Lupul era dintre acei Domni rari care ureau birurile, iubeau dreptatea și erau totdeauna *incinși de grija țerei*, așa zic chronicarii bătrâni.

După dănsul veneau călări în haine strălucitoare visternicul Buhuș, Savin hatmanul, vornicul Patrașcu, spatarul Ciugolea, și alți mulți boeri curteni, toți răi la harță și buni la sfaturi. Apoi se vedea înaintând o caretă mare, cu capul de zimbru zugrăvit pe obloane, înhamată la patru cai negri arăpești înlăuntrul căreia ședea la dreapta, Doamna țerei, soția lui Vasilie Lupul, și la stinga Domnița Ruxandra fiica ei.

Dacă în mersul alaiului toate capetele se descopereau și se plecau dinaintea măririi lui Vasilie Lupul, și mai adânc se plecau ele dinaintea frumuseței Domniței Ruxandra, căci nicio dată floare mai mândră, mai aleasă nu împodobi valea dunăreană.

Ea era blondă ca un vis din zori de zioă.

Auriul părului, veselia zimbetului, dulceața ochilor, izvoreau din chipul ei ficioresc, în-

tocmai ca un riu de raze ce inconjură numai fruntea ăngerilor.

Vestea despre frumuseța ei merse departe peste otarele țerei și mulți magnați Poloni, Unguri, și Germani veniră la Curtea Moldovei spre a-i cere mâna, ănsă nici unul nu avu fericirea să atragă privirile ei.

Carăta cu Doamnele inainta incet spre Trei-Erarhi; in urma ei venea o ceată de oșteni călări, dorobanți, panduri, plăeși călărași, din mijlocul cărora se inalța steagul țerei martur glorios de vetejiile lor. Toate ușile și feres-trele se deschideau inaintea alaiului domnesc și de prin toate se intindeau covoare și se aruncau flori.

Ajuns in curtea bisericei, Domnul descă-lecâ, și la ușă fù întâmpinat de norod și de Mitropolitul țerei cu crucea in mâni. El sărută crucea, spuse norodului un cuvânt bun, apoi intră in biserică și se așeză in strana domnească care era mai naltă decât celelalte, lucrată in săpături poleite și impodobită cu ar-mele țerei.—Doamna se puse din a dreapta lui, ear lângă treptele stranei domnești stătea in picioare domnița Ruxandra ca un ănger de

pază cu o carte de rugăciuni în mâni. Mitropolitul începù slujba divină, bolta Trei-Erar-chilor resună de cântări, frunțile credincioșilor erau plecate spre pământ, când deodată intocmai ca o nălucă venită nu se știe cum și de unde, apărù înaintea Domniței Ruxandra un necunoscut care dându-i o ramură verde îi zise: „*Acela căruia cerul te-a menit, îți hărăzește acest semn al iubirii sale și jură Ța te avè de soție sau a murì!*“

Domnița care luase instinctiv ramura din mâna străinului, crezù că aude resunând în urechea ei glasul infricșat al destinului, și ridicând un moment privirea pe necunoscuta figură, vèzù sub genele-i posomorite scânteind mii de flacări pornite dintr'un suflet neimpăcat.— Niciodată fulger din cer, n'a produs în lume mai multă sguduire, decât acești ochi pe inima Domniței. În lumina lor intocmai ca în două oglinzi, ea întrevèzù soarta ei înlănțuită de a sa; i se părù că întreaga-i ființă contopită cu a lui, se perde în întunerecul nemărginit. Ea simți amețeala ce simte porumbul când se vede răpit de vultur și purtat în ghiare deasupra prăpăstiilor.

Acest om sëmăna a fi însuși diavolul eșit din temeliiile bisericei. Fruntea sa era increțită și amerințătoare; nările sale se băteau la fiecare resuflare; pe buzele sale era semnul cruzimei și a îndrăznelei, dar ce avea el mai infricoșat erau ochii sei intunecați in fundul cărora părea că se luptă o furtună de patimi.

Un fior trecù prin inimile tuturor la vederea acestei arătări omenești.

Nimeni nu cutezâ să sufle. Numai Domnul păstrându-și sângele rece ca in zilele de bătălie, porunci hatmanului să pue mâna pe obraznicul care îndrăznise să se apropie de Domnița.

In acelaș moment ănsă, intocmai ca scânteeea ce se pierde in vânt, străinul dispărù.— Altarul, pridvorul, clopotnița fură cercetate; curtea bisericei, chiliile, pivnițile rescolite— Străinul era negăsit, nevăzut. — Femeile și copii inspămăntați își făceau cruce scuișând asupra diavolului, bătrânii ziceau că e semnul vre unei ispite dumnezeeești, ostașii buimaci loveau cu sabia zidurile și pământul care respundeau a deșert, ear Domnul in mânia grăea hatmanului:

— Tu hatmane Savin, și tu visternice, și tu vornice, și voi toți oameni de oaste și de muncă, marturi ați fost că în Vinerea sfântă, în casa lui Dumnezeu și în fața voastră un păgân a cutezat să ridice ochii asupra fiicei mele. Indată să se înșire pe toate cărările dealungul, și dealatul țerei, cărduri de arcași și pușcași, de pedestri și călări să-l caute și să mi-l aducă viu, sau mort.

În zadar ănsă arcașii și pușcașii călăreții și pedestrii înșirare drumurile, cutrierare pădurile, șesurile, munții și văile, păgânul nu lasase nici urmă după el. Toți se întoarseră a casă încredințați că l'a înghițit pământul; numai povestea despre dănsul rămase la vetrele ostașilor.

II.

Cine se zărește colo în depărtare calare pe un cal negru dar alb de spume tăind în două apele Nistrului? Numai nările calului se ved une ori de pintre valuri, ănsă pe nări el scoate suflet puternic care preface apa în stropi. Călărețul înfipt pe șea se vede și el numai de la brău în sus; el ține frâul cu mâna si-

gură, și fruntea sa nu se ametește de luciul amăgitor al undelor.—Eată-l ajuns dincolo pe mal; calul se scutură de apă, ear călărețul ăi desmiardă coama.

Nu era ănsă sfișit pericolul pentru călător, căci dincolo de Nistru se intindea și mai fioros pustiul ca o al doilea apă nesfișită, care la resărit se unea cu cerul.

Călărețul ănsă, îndrăzneț ca și când ar fi el stăpănul pustiului, luă șesul de-a curmezișul fără drum nici carare, și mergea improtiva vântului care șuera in urechile lui.

Sosi noaptea care inveli pământul cu manta sa cernită, și o tăcere adăncă se făcu intr'un intunerie și mai adănc. Nici o lumină, nici o șoaptă; numai scănteile ce eșeau din copitele calului se vedeau din când in când, numai tropotul lui se auzea resunând sec pe prunziș.

Cerul era acoperit; ici colea câte o stea singuratică se ivea la incheiturile nourilor și părea că intrebă sficioase pe călător unde merge; apoi uimită de sumeția lui și de tăcerea nopții își ascundea earăși fața sub umedu-i vël.

Sosi miezul nopții și eată că de la un colț

al pustiului despre apus se auzi un răcnet ascuțit și lung care se preumblă de-a lungul pământului clocotind lugubru ca un duh de blăstem, și nu bine apucase acest răcnet să se stingă și un al doilea și mai ascuțit și mai infiorător se auzi spre răsărit.

S'ar fi zis că pustiul trezindu-se din somn se îngână singur pe densusul.

Și un al treilea, și un al patrulea respunseră în mează-zi și în mează-noapte până când aceste răcnete se împreună într'un concert îngrozitor de care și cerul și pământul păreau inspăimântați.

Atunci călărețul să opri un moment, descălecă, strinse chingile la șea, cercetă cremele la pistoale, încălecă și plecă earăși ca vântul și caăndgul.

Mergea intocmai ca o fantasmă tăind întunericul, despicând vântul, încrucișând urletele, când deodată zări înaintea sa două lumini ațintite asupra lui ca ochii iadului și o duhoare fierbinte îi lovì obrazul.

Calul sforăi din nări, dar nu dădù îndărăpt; călărețul scoase cu liniște un pistol de la brâu și detună între cei doi cărbuni aprinși.

Un gemet înădușit, o frământătură prin pietre și năsip, un clănțănit de dinți se auzi și apoi nu se mai auzi nimic.

Atunci el infipse pintenii în coastele fugarului care plecă ca săgeata sburând peste dihanii, ear acestea de câte ori în turbăciunea lor se prea apropiiau de călăreț, întâlneau gloanțele lui și copitele fugarului

Până 'n zioă se prelungi grozava luptă cu turma lupilor flămânzi ce goneau prada cu spume la gură, când în fine renunțând la biruință, să imprăștiară în nesfârșitul stepelor lăsând în urmă-le un lung șir de cadavre.

Ăncă trei zile și ăncă trei nopți merse călărețul pe șesuri întinse adăpându-și calul la părăele ce izvureau la mari distanțe de sub năsipuri, și hrănindu-l cu erburi de sub pietre; și în calea lui se călăuzea de paserile sburătoare, de luceafărul zilei, de stelele de noapte, asculta pământul, întreba văzduhul, și nici odată nu rătăcea.

În fine el ajunse la malul Donului pe șesul căruea să întindea o mare tabără de oșteni.

Abie trecuse printre cele de'ntei corturi și veștea despre sosirea lui se respândi pretutin-

dene. Toți din toate părțile alergau înaintea lui dând semne de cea mai mare bucurie.

— Bine-ai venit Timuș, fiul lui Bogdan! strigară cu toții. — Tu ne lipseai, și noi ră-tăceam ca turma fără călăuz.

— Călăuzul vostru este Dumnezeu, și eu ascult porunca lui.

— Și care este porunca lui?

— Auzit-ați voi de o țară depărtată, țara Moldovei cu fânațe înflorite, cu lanuri mari de pâine, cu ape dulci, cu codri umbroși? — Acolo trebuie să mergem, să nuntim sau să resboim!

— Să mergem!...

— Acolo este fica Domnului, o frumuseță precum n'a înveselit încă pământul, n'a desmierdat încă ochi omenești. Acea fică imi trebuie mie de soție și vouă de stăpână.

— Să mergem!

— Grijiți armele, inhamăți caii, luați merinde, căci calea e lungă, dar respłata frumoasă! Să luăm Domnița, sau țara Moldovei!

— Vom lua Domnița, strigară cu toții învörtind ca niște trestii sulițele între degete, și dacă nu-ți va ajunge vom lua și țara Moldovei.

Acest străin cu numele Timuș era șeful cazacilor. Inzestrat de un curaj neinvins, și stăpân pe un popor aprig și iubitor de rezboae el purta spaima în țerile vecine. Regele Poloniei de mai multe ori inchinase steagul dinaintea oardelor sale, plătindu-și umilința cu taleri numeroși, și Rușii strimtorați în hotarele lor, lăsară toate câmpiile Ucraniei, Crimeei, Bugeagului în voea lui Timuș.

Cazacii îl ascultau ca pe un Dumnezeu;— și în adevăr că dintre toți el era cel mai bun călăreț, cel mai ghibaciu pușcaș, cel mai ascuțit la minte, și mai oțelit la inimă. Faima îl boteză cu numele de *viteaz*. La vocea lui Timuș care resună ca tunetul în văile Donului, oastea lui se pregăti de resboiu, și insetată de aur și de sânge, porni spre Moldova ca un roiul grozav de locuste.

III.

Dacă resăritul avea pe Timuș de stăpân, și apusul avea eroul seu, ănsă acesta se deosebea de cel de'ntei prin o figură gingașă de Făt-Frumos. El era Polon și se numea Coribut. Nobil, bogat, june și inflăcărat, el culese

multe isbânzi în câmpul resboaelor și mai multe în câmpul amorului. Și unele și altele umplură lumea cu numele lui.

Lucruri mari se povesteau de dănsul. Se zicea între altele că el avea o păveză fărme-cată priimită moștenire de la străbuni, că un ânger îi sfințise sabia, că un drac era ascuns în calul său și că deaceea în bătălii plumbul și oțelul nu se lipeau de trupul lui; se mai zicea ca domnițele, crăiesele, și împē-ratesele când îl vedeau nu-și puteau lua ochii de pe el, așa era de frumos în hainele sale de oștean calare pe calul fărmeecat.

Coribut auzise de Domnița Ruxandra și ho-tari să o ceară de soție. Ansă el nu vroî să se arăte sub strălucirea numelui său, sigur fiind de o prea ușoară izbandă; de aceea el luă un nume străin, se îmbracă în haine simple de călător, și sosi la curtea lui Vasilie Vodă amestecat în ceata unui Polon cu numele Ca-linowski care venea ca sol din partea regelui Poloniei.

El vroea să invingă inima ficiorească a Domniței numai prin puterea frumuseței și a amorului său.

Domnița Ruxandra îl văzù, îl deosebi dintre toți, dar remase rece.

Toata ființa ei era sdrucinată din zioa în care văzuse pe străinul cu ramura verde.

Vorbele amoroase a junelui Polon resunau gol în urechile ei, și ostenită de a-l întâlni mereu în cale-i, ea căuta chipuri de a-l încunjura. Întru una din zile ea îi zise:

— Cunoști pe Coribut?

— Negreșit îl cunosc.

— Și eu îl cunosc, adăose ea, l'am văzut, l'am găcit! . . .

Coribut nu știu ce să răspundă: tot sângele îi biciuî fața.

— Dar l'am găcit, căci un suflet ales ca al lui nu se poate ascunde sub haine de rând.

Coribut era gata să se arunce la picioarele ei.

— O Ce figură are el! Par'că-l văd și acum dinaintea mea amerințător ca cerul în tunete.

Coribut nu răspunde nimic, un fior rece îi cutremură tot trupul.

— Și cine putea să fie altul decât Coribut străinul care mi-a dat ramura verde?

— Ramura verde?...

— Da! Ramura verde pe care o păstrez și acuma, căci nu știu ce mă face să nu pot uita nici acuma spaima ce simții in acel moment.

La aceste cuvinte Coribut se simți atins ca de fulger. El înțelese că de acum înainte s'a sfârșit cu amorul seu, și că din toate fericirile ce visase, nu-i ramase nici macar dreptul de a spera. Dar mai crudă decât însuși pierderea speranței, era umiliința de a vedè că rivalul seu purta in inchipuirea Domniței aureola numelui lui.

Tot sângele strămoșilor sei se revoltă in el.

— Ce feliu? unui necunoscut i-a fost de ajuns o clipă de întrevvedere pentru ca să ripească inima Domniței, și eu Coribut, adevăratul Coribut, gândea el, să mă ved după atâta timp de ședere la Curtea Moldovei respins cu însuși numele meu!..

De astă dată lovirea atinse direct mândria sa polonă. A fost un moment in care Coribut era cât pe ce să se descopere ei, ănsă făcënd asupra-și silințe, el se oprî.

— Și oare cu numele meu, își zise el,

robit-au străinul pe Domnița, el care n'a spus din ce părinți și țară este?... Nu!... Ce face numele când îl poartă un nevrednic? E ca haina frumoasă pe un trup urit. Dar eu cu un alt nume nu mai sunt nimic?... Nu mai sunt vrednic să sărut nici urmele picioarelor unei femei?... Numele m'a făcut pe mine mare sau eu pe dănsul?... A! ori cine ar fi acest nou Coribut care s'a furișat în inima Domniței, jur pe umbra strămoșilor mei, că-mi va plăti cu viața cutezanța de a se face de o potrivă cu mine.

Din acea zi Coribut încetă de a mai vorbi Domniței cuvinte de amor, incredințat fiind că ea iubește pe un altul, ear Domnița mulțumită că a scapat de prigonirile lui, frământa în mintea ei gânduri secrete ce nu mai avusesse până atunci și care o duceau la melancolie.

A iubi era ceva necunoscut pentru dănsa; singura idee o spăria, și negreșit că trebuie să fie spărioasă pentru o inimă tână, această simțire puternică care se anunță cu începuturile furtunei.

Zioa fugind de curtea Domnească unde era

prea mult vuet, ea rătăcea singuratică în aleele întunecoase ale grădinei, și acolo asculta cu drag ciripitul păsărilor ce se jucau prin crengi, urmărea sborul fluturilor, privea cu ațintire la verdeța erbei și când auzea vre un pas omenesc tresărea, ca și când ar fi surprins-o săvirșind vre o faptă rea.

Ea purta în inima ei o taină, o comoară ascunsă pe care n'ar fi destăinuit-o oamenilor cu prețul vieții, dar care era prè grea pentru a nu o spune vântului și florilor.

Noaptea până a nu adormi, ea cugeta la mii de lucruri fără șir, precum la stele, la resboaele părintelui ei, la furtunele de pe marea, la stafii și în fine la străinul cu ramura verde.

Dar ce idee?... Un străin eșit din fundul pământului cu o figură posomorită ca zilele înourate, putea să atingă inima de ânger a junei Domnițe?... Nu!... Negresit nu!... Ea se înroșea numai gândind la una ca aceasta și de frică închidea ochii spre a nu-l mai vedè. Dar cu ochii închiși îl vedea și mai bine. Figura îndărăpnică și nedespartită tovarășită a căpătăiului ei de noapte,

lua fel de fel de forme fantastice in inchipuirea ei, până când ostenită de a o alunga, Domnița adormea surizându-i.

Cine ar fi socotit că asemenea infrățire de inimă s'ar fi putut întâmpla in așa scurt timp între Ruxandra și Timuș, între dulce și aspru, între frumos și urit, între cer și ead?

Astfel trăea Domnița de la vederea străinului, singuratică, gânditoare și cuprinsă de un dor neînțeles care s'ar fi prefăcut in suferințe dacă n'ar fi fost ades răcorit de roua lacrimelor, căci lacrimele isvoresc din dor spre a-l alina,—când eată că într' una din zile la Curtea Domnească sosì un cazac calare pe un cal negru inspumat cu o scrisoare de peste Don. De grăbit ce era cazacul, el intrâ la Domn acoperit, cum era cu colbul de pe drum, și-i dădù scrisoarea, care zicea :

„Prea luminate Voevod Domn țerei Moldovei de la plaiuri până la mare!

„Eu Timuș fiul lui Bogdan Hmelnitki singur
 „stăpân pe șesurile Ucraniei și a Donului, de
 „acărui poruncă ascultă 50,000 suflete de voi-
 „nici încălecați pe cai selbateci și inarmați cu
 „biciuri plumbuite in mâna stingă și cu sulți

„lungi de 18 picioare in mâna dreaptă, robii
 „de frumuseța fiicei tale Ruxandra, cer mâna
 „ei la tine. — Oastea mea așteaptă pe malul
 „sting al Nistrului să treacă ca nuntași sau
 „ca dușmani pe pământul Măriei-Tale.“

O mare jale căzù pe curtea lui Vasilie-Vodă la primirea acestei scrisori. Se știa cine e Timuș și oastea lui. Resboiul cu el era resboiul de pustiire.

Domnul chemă pe fiica sa și-i zise:

— Pe țărmurile Donului trăește un om jumătate selbatic cu numele Timuș. Hrana lui e sângele, bucuria lui, prada. Poporul seu n'a învățat încă se brăzduească pământul, ci rătăcește prin pustiuri adăpostit sub corturi și trăește din munca altor neamuri. Vroești tu să-l ei de soț?

— Care este voea ta, părinte?

— Voea mea nu este.

— Atunci mă supun ție.

Domnul își simți inima ușoară și dădù in țară veste de resboiul, ear Domnița își simți inima grea și începù să plângă.

Chemarea la resboiul trâmbițată prin mii de guri se preumbă de la un capăt al țerei

până la celalalt ca un vânt de gheață, și la glasul ei, cete numeroase de oameni părăsindu-și vatra și familia, plecare de prin târguri de prin sate, de prin munți cu sineața pe umere și cu merinde în traistă.

Ei cântau din frunze de resunau văile și codrii, căci mergeau cu sete de vetejie și cu dor de a casă.

Patruzeci de mii de oșteni Domnul intruni sub steagurile sale, și porni spre Nistru pentru a pedepsi pe Timuș de cutezarea ce avuse de a cere mâna fiicei sale.

Doze neamuri aveau a se ciocni și din lovitura lor era să isvorască un riu de sânge, și pământul să se acopere cu hoituri.

Și Dumnezeu a voit ca aceasta să se întâmple din cauza frumuseței Domniței Ruxandra!

Coribut care se găsea încă la Curte în centrul tuturor pregătirilor de război, știa tot ce se petrecea. El înțelese că Timuș este fericitul său rival și jură pe umbra strămoșilor să-l omoare.

IV.

Era o noapte de vară caldă, instelată și cu

lună plină. Domnița se preumbla singură ca de obicei prin grădină și gândea la soarta amară ce-o impresura. Niciodată suflet de fecioară n'a fost mai greu chinuit decât al ei. Ea iubea, sau credea că iubește pe Coribut; Timuș o cere de soție și un resboiu cumplit se incinge. Să se insoțească cu Timuș, trebuia să frângă voea părintelui ei și amorul ce nutrea în taină pentru pretinsul Coribut; să-l refuze, trebuia să aducă un nămol de nefericiri peste pământul țerei sale. . . . Ea se preumbla deci tristă așteptând un sfat de la stele, de la lună, de la Dumnezeu. Când deodată un freamăt de frunze se aude îndărăptul ei; ea tresare, freametul devine mai mare, crengile se clatină cu putere, frunzarul se despică, și o figură omenească apare dinaintea ei.—Domnița spăriată voește să fugă, însă o putere neinvinsă o oprește în loc. Ea se uită cu ochi mari la figura ce se desemna ca o fantomă în lumina lunei, și . . . ce să vadă? Figura străinului cu ramura verde! . . .

Atunci o amețală îi cuprinse crierii; ea nu mai știu pe ce lume se găsește.

Figura stătea nemișcată ca o statuie dinaintea

ei. Aceiași ochi care vărsau scântei amenințătoare, aceeași gură care părea deprinsă a nu rosti decât cuvinte de moarte, ănsă o indulcire, o rază de bunătate abie văzută resărea acum de sub asprimea trăsăturilor sale, întocmai ca un colț de senin albastru pe un cer înourat.

Domnița uimită nu-și putea întoarce ochii de pe strania nălucă, urmărind cu groază orice mișcare se producea pe figura ei, ear fantoma sub privirile Domniței, părea că se transformă, se indulcește din ce în ce, și în acelaș timp, prin un neînțeles mister, Domnița simți și ea cum spaima se risipește din inima ei, făcând loc unei alte simțiri mai line care o îndemna să se apropie de dănsa. Atunci ea făcù fără voce un pas spre fantomă, ca și când ar fi voit să se încredințeze de realitatea ei. Capul ei era fierbinte, ănsă un vânt recoros amestecat cu parfum de flori îi desmerdă fruntea, și-i limpezi vederile, urechile ei păreau că aud o musică de pe altă lume cântată în note misterioase de frunzele ce se clătinau pe arbori, luna suridea de sus cu nevinovăție, . . . Domnița făcù un al doilea pas,

..... Cel al doilea e totdeauna mai ușor!...
 Ce era ea vinovată dacă și noapte și lună, și vânt
 și frunze conspirau spre ducerea ei în ispită?...
 Dacă însuși Dumnezeu a răsădit în inima ei
 semința unei patimi, care dintre toate e cea
 mai înșelătoare fiindcă se îmbrobode cu haina
 fericirii?...

Fantoma stătea neclintită. Domnița atrasă
 ca de o putere magnetică se apropia mereu;
 pe buzele lor născură ca două surori ingemă-
 nate două zimbete de iubire care se impreu-
 nară în lumina lunii, ochii lor ardeau, când
 ... în acelaș moment, o mână de fier se in-
 fipse pe umărul Domniței și o pironi în loc;
 era mâna părintelui ei. — Palid și înfricoșat
 el stătea înainte cu sabia goală, gata să o
 spele în sângele ei.

— Copilă nebună, strigă el, ce pedeapsă
 să cuvine ție pentru această faptă vinovată?

Copila însă nu răspunde nimic; ea căzuse
 jos leșinată.

Fantoma dispărură, și era timpul să dispară;
 căci o larmă cumplită de glasuri, tropote de pi-
 cioare și sunete de arme se auzea din toate
 unghiurile grădinei.

— Prindeți-l, prindeți-l strigau cu toți; mai multe detunături de pușcă făcure să tresară ecourile grădinei, ânsă când se făcu earăși liniște, se găsiră trei morți și doi răniți între care și Coribut, ear străinul nicăirea.

— L'am scapat, strigă cu ciudă Coribut, legându-și brațul sângerat, a doua oară ânsă, jur pe umbra strămoșilor mei, să nu-l mai scap!

A doua zi Vasilie-Vodă porunci să ducă pe fiica sa la Cetatea Sucevei spre a sta acolo închisă pe post și rugăciuni, până când se va isprăvi resboiul cu Timuș, căci până atunci el nu avea timp să se gândească la pedeapsa ce să-i dee.

Un călugăr și un oștean fură trimiși spre a intovărăși pe Domniță în călătoria ei.

Dureroasă fu despărțirea ei de maică-sa care o iubea, de tată-seu care o nedreptătea, de odaea ei, de grădina unde avusese atâtea visuri de fericire, de slugile care-i sărutau mânele plângend.—Ea merse pe jos, din târg în târg, din sat în sat, până când ajunse la malul Siretului la locul unde el se împreună cu riul Suceava.

Obosită de drum, ea se puse jos spre a-și odihni pe earbă verde inspinătele picioare, și nu departe de dēnsa bētrānul cālūgār nu mai puțin ostenit se rāzemā și el de un trunchiu de copac începēnd sā-i povestească din cārțile sfinte. Ear Oșteanul mai la o parte dormea dus ca omul fără grijă.

Soarele era la asfințit — cerul purpuriu se oglindea in apele limpezi ale Siretului care curgea lin pe sub sālci, cristeii cāntau in earbă, vēntul dormea pe crengi; toate aceste dulci șoapte a naturei făcurē pe juna Domniță sā adoarmă, ea care de mult nu gustase dulceața somnului.

V.

Pe un drum singuratic și nebătut ce merge de la Iași spre Nistru, alerga Timuș calare cāt ēi lua picioarele calului. — Deodată calul se oprī in loc și scuturā din urechi; Timuș ēi dādū pinteni sā plece inainte, ānsē calul nu făcū bine cāteva sārīturi, imboldit de pintenii cālārețului, și poticni.

Atunci Timuș sā puse pe gānduri. Cāci calul are cāte-odată vederi nāzdrāvane.

— Negrule! ți zise el, fă pe cheful tău și du-mă unde vroești tu. Tu știi mai bine ce stă în calea stăpânului tău.

Negrul sforăi din nări, scurmă pământul cu picioarele de dinainte, apoi se întoarse drept în loc și plecâ în fuga mare îndărăpt.

— Negrule unde mă duci? să văd lacrimile iubitei mele și să nu le pot șterge?...

Negrul scutura din cap și îndoî fuga.

Treceau pe lângă Timuș, copacii, casele, dealurile întocmai ca niște fantasmе, și fugarul nu obosea.

— Negrule! mă duci între dușmanii mei, eu sunt unul și ei sunt mulți. . . .

Negrul scutură a doua oară din cap și între fuga, mergea ca și când ar fi avut șapte suflete și o mie de picioare.

Cât va fi mers și de se va fi odihnit undeva, nu se știe, dar într'un amurg de soare ajunsese pe șesul Siretului, nu departe de locul unde dormea Domnița Ruxandra. . . .

Din senin cerul se înoură; din somn vântul se trezi și începù să sufle cu strășnicie, și un vuet lung, îngrozitor, venea clocotind în-

dărăptul călărețului încât se părea că munții deslipindu-se de pe temelile lor, încep să dăntuească în urma lui. — Atunci negrul să opri.

— Negrule! mânia lui Dumnezeu ne gonește din urmă, fugi din aceste locuri să nu perim!

Negrul stătea pironit pe pământ, neauzind glasul stăpânului său, neauzind vijelia ce se apropia.

Nu vezi tu în urma noastră cum vine un val de apă drept ca zidul, cu creastă de spume, cu vârtej de furtună, cu întuneric de mormânt.—Fugi! negrule, fugi! . . .

Negrul stătea infipt.

Valul întuneric veni și într'o clipă acoperi pământul, cu un ocean de apă.

Luna se ivi printre nori sarbădă și despletită ca o fărâncătoare ce ride cu hohot la priveliștea furiilor sale.

Negrul inota deasupra apei tăind cu voinicie turbatele valuri, iar Timuș se lasa în voea lui.

Eată că un punct strălucitor se zărește în mijlocul valurilor ca un soare sub apă, ce se unea cu cerul prin o dungă de lumină. S'ar

fi zis că ochiul lui Dumnezeu privește în acel loc: ear în mijlocul luminei, în spuma apei, în pulberea argintie în care se jucau curcubeiele, un trup de femeie se vede învăluit într' o rețea de păr de aur. — Nu era un trup ce moare, ci un trup care se naște, așa de frumos și luminos părea acest sin femeesc leganat pe sinul valurilor.

Valurile mulțămite de comoara ce duceau cu sine își potoliră furia, și furtuna se opri.

Timuș atras de icoana de sub apă, înainta mereu spre densa despicând și vovoiul turbure și răpede, ear minunea cea transparentă mergea la vale lunecând între spume și văzduh: și apa părea că nu voește să-i facă rău.

Timuș o ajunge, o ridică la piept și . . . recunoaște pe Domnița Ruxandra. Ea părea că doarme de cel mai dulce somn, și un suris ângeresc increțea încă buzele ei.

Timuș cu iubita sa în brațe și cu sufletul zdrobit apucă înspre cetatea Sucevei cu gând de a depune trupul ei în sfânta Monastire, ânsă nu bine călători câte-va oare, că deodată în mijlocul unei păduri un om calare armat

până 'n dinți ăi opri calea puindu-se de-a curmezișul drumului.

— Pe umbra strămoșilor mei! de astă dată nu-mi vei scăpa! strigă omul cel armat.

— Nu am vreme să stau la vorbă cu tine, respunse Timuș voind să meargă mai departe.

Pune-ți jos prada și pregătește-te să mori! adăose străinul scoțind sabia.

Ambii descălecară. Timuș depuse trupul Domniței la umbra unui copac și încruciașă sabia cu Coribut, căci el era inimicul ce i se pusese în cale.—Coribut avea speranță în norocul său care niciodată nu-i dăduse greș; Timuș n'avea speranță în nimic, căci ăi era tot una să trăească, sau să moară.

Lupta între dênșii nu fù lungă, căci ei nu se luptau cu gând de cruțare.

Coribut făcù mai multe atacuri infuriate asupra rivalului său care au mers în deșert ear Timuș nu făcù decât unul singur, ănsă în lovitura ce dădù, cruntă ca desperarea sa, capul lui Coribut rătezat de pe umere, căzù la pământ bolborosind cuvinte neînțetese.

Apoi urmându-și calea, el ajunse la mănăstirea Sucesei, incredință trupul Domniței

în mânele egumenului, și depunând o lungă și ferbinte sărutare pe fruntea ei rece, plecâ în dărăpt cu inima pustie și cu gând de pustiire.

Ajuns în fruntea oștirii sale, el urmări și întâmpină armata lui Vasilie Vodă. Amândouă se ciocniră ca doi munți ce se risipesc unul asupra altuia, ănsă din teribila vijelie care tinu din răsărit și până în apus de soare Timuș eși invingător. Armata lui Vasilie Lupul fû nimicită; satele și tîrgurile ardeau ca fîioarele de cânepă pe urmele lui Timuș; țara înspăimântată credea că a sosit peirea lumii. Timuș ajunsese la malul Prutului, nu departe de Iași.

Vasilie Vodă vîzînd că nimic nu rezistă suvoiiului pustiitor a Cazacilor, scrisese lui Timuș că-i dă mîna ficei sale numai să înceteze cu resboiul, ănsă acesta știînd ce-a devenit Domnița Ruxandra se oțări și mai rău, și-și puse în gând să nu lase în Iași nici o casă pe temelia ei. El dădû ordin Cazacilor să treacă Prutul. Cazacii aruncară pod de șeice, și trecurê dincoace.

A doua solie fû trimisă din partea lui Va-

silie Vodă cu rugămintele să-i fie milă de țară, și să vie cu pace la Iași unde îl așteaptă logodnica dinaintea altarului, ear Timuș respunse :

— Voiu veni să-mi vĂz logodnica, căci logodnica mea este corona ta și te sfătuesc să te silești a nu mi-o da.

VI.

Ori Vasilie Vodă era nebun, eri vroea să inșele pe Timuș, ori fică-sa trăea . . . Care din trei era adevărată? . . .

Bătrânii spun că cea din urmă.

Poate că sărutarea infocată ce Timuș depusese pe fruntea ei in momentul când se despărți de dĕnsa, o rechemă la viață, sau poate că Dumnezeu vroì să facă o minune precum a mai făcut și alte dăți. . . . se poate! . . . dar ceea ce se spune este că indată după plecarea lui Timuș din cetatea Sucevei ea deschise ochii in ciuda preoților care o tĂmăeau și se rugau pentru sufletul ei.

Ea se trezi ca dintr'un vis, își reculese cu incele ideile, își aminti puhoiul de apă care o surprinsese dormind, dar mai departe nu-și aminti nimic.

Cei de pe lângă dĕnsa ăi povestirĕ că ea

datorește viața lui Coribut care o urmărea de departe cu iubire, însă că din nenorocire, îndată după scoaterea ei din apă, viteazul Polon fû ucis pe la spate de un hoț care se credea a fi Timuș.

O furtună se stărnî în pieptul bieteii Domnițe la auzul acestor întămplări, care se adeveriră și prin o scrisoare a părintelui ei, vestitoare cum-că Timuș, ucigașul lui Coribut e învingător, că țara e ajunsă la peire, și că alt mijloc de scapare nu este, decât ca ea să se jertfească a fi soția lui Timuș.

Plăngea nenorocita Domniță, plăngea cu lacrimi amare stoarse din adăncul inimei; însă durerea de a plănge era nimic pe lângă durerea de a-și înăduși plănsul, de a-și sili inima, de a-și acoperi capul cu flori și petale și a se arunca jertfă nevinovată în brațele inamicului țerei și a părintelui ei, în brațele ucigașului iubitului ei. Moartea pentru dēnsa ar fi fost o bine-facere; însă ea nici moartea nu putu să o cheme. — Trebuea numai decât să asculte glasul părintelui ei, glasul țerei ingenuchiate, căci nu degeaba era fiică de Domn. Acei ce domnesc peste popoare sunt câteodată

lipsiți de averea ce posedă însuși cerșetorei, de dreptul de a muri când vor.

Așa dar, mare pregătire de nuntă se făcea la Iași în Curtea domnească, ear în tabăra lui Timuș mare pregătire de resboiu.

Timuș ajunsese cu armata lui la marginea Iașului. Acolo el alegea cinci-zeci de oșteni cei mai voinici dintre toți și încunjurat de ei, intră în oraș.

Deșerte se făceau ulițele dinaintea lui căci pretutindene spaima se preumbla cu dănsul.— Ușile și ferestrele se închideau, copiii se lipeau de sinul mamelor și o jale îngrozitoare apasa or așul

În sfârșit el ajunsese la Curtea Domnească.— Acolo Vasilie Lupul împreună cu Doamna și toți curtenii îl așteptau în scară, cu zimbet silit și cu bucurie prefăcută ca pentru un ginere ce vine nechemat, ear Timuș în creerii lui frământa planuri de grozavă resbunare.

— Să vedem până unde va merge viclenia Moldovanului, gândea el, desmerdându-și mănunchiul sabiei.

El urcă scările palatului pe care erau așternute covoare moi de Persia, intră în paradisul domnesc unde îl priimi Mitropolitul cu

cuuna de mire, se uită împrejur, vèzù toate pregătirile de nuntă dar mireasa nicăirea!.. Atunci el aruncă o ochire secretă oștenilor ce-l întovărășeau, un freamët surd se făcù în jurul lui, sabiile eșirë pe jumëtate din teacă, când eată că o ușă nevèzută se deschide și palidă ca moartea apărù Domnița Ruxandra

La această neașteptată vedere ei remaserë înmărmuriți necrezënd ochilor lor; și cum se creadă când el o știa inecată în apele Siretului de unde cu însăși mâna sa o dusesse la monastirea Sucevei, și când ea îl știa mort sub numele de Coribut, ucis tocmai de acela care acum se infătoșează ei sub figura iubită a strălnului cu ramura verde?

Se zice că bucuria mare se aseamănă cu durerea, căci ea și dënsa prin lacrimi se exprimă.—Astfel Timuș pentru äntëia oară în viața sa vërsă lacrimi, amestecându-le cu ale Domniței care și ea pentru äntëia oară după atâtea suferinți le primì de la izvorul fericirii.

În fața acestei nespuse bucurii ce una pe ambii logodnici, toate fețele se înseninarë, săbiile dușmane reintrarë în teacă, Vasilie Vodă

care crezuse un moment, că intocmai ca un al doilea Avraam duce pe fiica sa la injunghiere, își simți inima reinviind; ear bătrânul Mitropolit sevărși cununia mulțămind cerului că a schimbat răul în bine.

Nuntă lungă și nesfirșită se făcù pe urmă, căci ea venea cu binecuvântare de sus; cu iubire între soți și cu pace peste țară; nuntă în adevăr domnească, cu bogăție, cu veselie cu cântări și cu danțuri, încât ei merse vestea până în Țarigrad de unde Sultanul auzind de frumuseța Ruxandrei și de voinicia lui Timuș le trimise bogate daruri.

FLUERUL LUI STEFAN.

Junele Victor abia eșit din scoli cu capul plin de ilusiuni și inima plină de dor, se afla într'o frumoasă zi din Mai într'un loc ce se numește *Brădățelul*.—Brădățelul este o grădină creată de natură unde mâna omului n'a lucrat nimic artificial, este un colțușor, uitat, necunoscut în țara noastră, pe care călătorul nu-l vizitează, pe care poeții nu l'au cântat încă, dar care nu incetează de a fi mai puțin desfătător decât toate acele situri ce au inspirat până acuma lira barzilor noștri naționali.

Brădățelul are acea însușire rară, că ori de câte ori îl vei visita, impresiunile ce-ți lăse sunt tot atât de vii, ca și cum l'ai visita pentru prima oară.

El vorbește nu numai ochilor, ci și sufletului. Inchipuiți-vă în mijlocul unei păduri întinse, un lac limpede în care se văd jucându-se păstrăvei; apoi cascade și izvoare la fiecare pas, un mușchiu răcoros care se întinde ca un tapet verde pe pământ: piscuri cu figuri capricioase; într'un cuvânt tot ce poate natura produce mai frumos, mai gracios adunat într'un singur loc, ca și cum Dumnezeu ar fi voit să facă din Brădățel un mic paradis pământesc.

Când vii acolo o dulce emoțiune te cuprinde la vederea acestei naturi ce pare a fi îmbrăcată în hainele ei de serbătoare și multă, multă vreme după ce ai părăsit acest loc încântat, îți rămâne încă intipărită în inimă tăcerea misterioasă a Brădățelului.

Victor era la umbra unui stejar bătrân, pe vârful unui delișor de unde domnia toată pozițiunea Brădățelului și acolo resturnat pe earbă gândea, dar nu știa singur la ce gândea; simțea, în sine niște aspirări secrete care-l izolau de lumea reală; dorea ceva, dar acest ceva era vag, nedefinit, era un vis plăcut, un dor ce simte omul la vrista tinereții când

se vede în mijocul unei naturi frumoase, dar se simte singur în ea!

Pe când se lăsa el astfel leganat de gânduri care-l conduceau pe nesimțite la melancolie, auzi deodată un cântec, o doină!

I se părû un moment că se află în grădina cea încântată a Armidei unde din fiecare frunză ese câte o melodie.

Indată se îndreptă spre locul de unde venea cântecul, și după câte-va momente se văzû în fața unei femei ce ședea pe un trunchiu de copac și cânta din fluer acea doină tristă care-l impresionase așa de mult.

Ea era în toată frumuseța virstei; avea părul auriu, ochii mari albastri; hainele sale simple revelau proporțiuni regulate; dar pe fața ei se reflecta o neliniște mare interioară, se părea că astfel cântând, ea se jăluște pădurilor, că mărturisește naturei dorul seu din inimă, și adăncită cum era în esecuiunea cântecului ei, se părea atât de frumoasă acea femeie necunoscută, încât junele nostru remase uimit și crezû deodată c'a găsit acel *Ceva* vag, nedefinit care suridea departe imaginațiunei sale.

În tot cursul cântecului ei, Victor stătut necintit de frică să nu intrerumpă șirul acelor note dulci ce eșeau din adâncul sufletului ei. Însfirșit ea încetă de'a cânta; șterse câte-va lacrimi din ochi, se uită împrejur și când zări un străin înaintea ei, fu atât de surprinsă încât începù a tremura.

— Ce vești, Domnule? zise ea cu un glas spăriet.

— Nimică respunse Victor, doina ta m'a atras aice, am voit să știu cine cântă așa frumos. Nu-ți fie frică de mine. Sunt om bun și nu doresc alta decât să știu cine ești.

— Sunt și eu o sermană fată lepadată de părinți; trăesc cum dă Dumnezeu. N'am alt prieten decât fluerul ista căruia spun câteodată necazurile mele și el le spune la cele văi.

— Dar ești ténără; tu na-i trăit încă în lume; ce necazuri pot să te apese așa de curënd?

— Ei, ce-ți pasă D-tale de necazul meu? D-ta ești poate bogat, fericit și ce-i ca D-ta nu pre cred nevoilor noastre.

— Te înșeli, copila mea, toți oamenii nu

sunt așa. Eată eu sunt unul gata a-ți intinde mâna și a-ți da ori ce ajutor.

— D-ta! Dar ce folos poți să-mi aduci D-ta? Socoți poate că am nevoie de bani? Nu Domnule, eu nu sunt săracă de bani; că n'am ce face cu ei; sunt săracă de noroc! M'am născut într'un ceas reu; ș'acel ceas îl plâng acuma.

— Dar știm și noi, draga mea, că multe sunt care apasă pe un om, căci dacă de lipsa banilor suferă cineva, sunt altele de care moare. De aceea nu te sfi de mine. Spune-mi ce ai la inimă! Nu știi tu că o durere s'alina dacă o spui unui prieten care te-ascultă ș'o împărțește cu tine?

Atunci ea aruncă asupra lui Victor un ochiu pătrunzător; părù un moment a nu se increde în el, dar naivă ca toate naturele cele drepte și necorupte, ea își recapătă îndată încrederea, se apropia de el și cu o căutătură nespūsă, apucându-l de mână i zise incetișor.

„Iubesc și sunt nenorocită!“

Apoi sfășiată, obosită intocmai ca floarea ce se indoaie de furtună, ea pleca capul până ce-l culcă pe umărul lui Victor și el simți a-

tuncea căldura respirațiunii sale, simți batarea răpede a inimei ei, și emoțiunea sa fu atât de mare vezând în brațe-i acea ființă răpitoare, încât uită Brădățelul cu toți munții și cascadele lui, uită chiar durerele junei fete, căci în pieptu-i să desvălea un raiu plin de ilusiuni și de amor, căci astă dată ținea de mână acel vis aurit cătră care atât de des se înălța sufletul seu.

Ănsă vai! visul fu scurt. Iute ca fulgerul Victor se isbi cap în cap cu realitatea și când se deșteptă, văzù între el și juna fată, un întreg abis, toată imensitatea unui amor profund, dat altuia decât lui.

Juna copilă retrăgându-se încetinel din brațele necunoscutului ei amic, continuă cu o voce slabă :

„Dacă vrei să știi necazul meu ascultă :

— Eu mă numesc Maria. Sunt fata unui locuitor fruntaș din satul Frăsinenii. El era bogat, avea girezi mari, oi multe și mă purta totdeauna cu haine curate. Aveam cordele în cosițe și la gât mărgelile; fetele din sat se uitau cam rău la mine, car flecării mă jucau mai mult decât pe ele, fiind că eram im-

bracată ca o fată de târg. Era în sat un fecău Stefan, nalt și subțirel ca bradul, avea părul negru și niște ochi care ardeau la suflet. Dar era sarac. N'avea altă avere decât inima lui cea bună și fluerul de la briu. Într-o zi, îmi aduc aminte, am jucat hora mult cu el, ș'așa s'a uitat el la mine, că toată noaptea n'am putut să dorm.

A doua zi m'am dus la biserică să mă rog la Dumnezeu ca să-mi dea nopți mai bune, și eată că pe pragul bisericei întâlnii tot pe Stefan care îmi zise: Mario roagă-te și pentru mine!..... Atunci am simțit picioarele că-mi tremurau sub mine, iute am intrat în biserică; m'am rugat mult, mult și m'am rugat și pentru el; căci m'a durut în suflet vездându-l așa măhnit.—Dar ce folos că somnul tot nu mi-a venit.

— Sermană copilă, o intrerupse Victor, tu simțezi pentru ăntea oară în inimă acel foc care se numește amor și nu-ți puteai încă da samă de el.

— Nu știu bine, ce simțeam, dar eram neliniștită și slăbeam vездând cu ochii. De ce zilele treceau, de ce dorul mă cuprindea mai

tare, și un urit mă apasa. Apoi într'o noapte auzii nu departe de casa noastră o doină din fluer; și era așa de mândră doina ceea, încât mi se părù că stelele o ascultă și văile o ingână, și par'că mă chiema, mă chiema mereu spre ea, încât amețită, fêrmacată, mă trezii deodată fără să vreau, lângă cel ce cânta doina.. Era Stefan!... Eartă-mă Doamne dac'am greșit!...

— Tu ești Mario? mi-a grăit el. O! vino, vino că de mult te dorește inima mea!

Și m'a luat de mână, și m'a strins la pept și m'a sărutat cu drag pe frunte; ear eu tremuram de mult ce-mi era drag, ș'așa bine mă simțeam rezemată pe brațul lui, c'aș fi voit par'că să mor.—Ear el mi-a zis:

— Mario! știi tu una? dac'ai fi tu femeea mea, așa-i că mult mai bine am trăi împreună? Ți-aș cânta doina din fluer și ți-aș desmerda părul ist mândru, cât e zioa de mare!... Ean gândește-te și tu.

— M'oiu duce la tata, i-am respuns eu, ș'oiu cere voia lui, și... bun e Dumnezeu! Așa am șezut împreună tot vorbind și plănuiind până când a resărit luna pe cer. Vorbele

lui erau dulci, și cât am stat lângă dănsul mi s'a părut că lumea-i a mea.

După aceea trei zile de-a rândul am voit să destăinuesc tatei dragostea mea, dar de câte ori deschideam gura să-i vorbesc imi amorcea glasul în gât. A treia zi când mi s'a părut a fi mai vesel, am început vorba cu el așa :

— Tată câți ani am eu ?

— Optsprezece ani ai implinit la Florii.

— Tată, se zice că la 18 ani fetele să mărită... Eaca fata lui moșu Stan s'a măritat.

— Așteaptă, draga mea, ți-a veni și ție rândul tău.

— Tată, dacă ți-aș spune c'am visat astă noapte ursita mea !

— Mări ce zici ? mi-a răspuns el, uitându-se cam pieziș la mine. Dar cine i acel făt-logofăt pe care l'ai visat ? Spune-i numele să-l cunosc și eu.

— E Stefan ciobanul din sat, am zis eu, răsufându-mă cu greu, că de mult ce mi se bătea inima mă'nădușeam.

Stefan !—strigă tata deschizând niște ochi

mari—Cum! Stefan! Pe dănsul vrei să-l iei de barbat? A îndrăsnit el să-ți întoarcă capul; un derbeder; un om fără căpătăi, care n'are pâinea de toate zilele?... O! asta n'a fi nici odată!... Și s'a infuriat tata așa de tare că era cât pe ce se mă bată. —In zadar m'am rugat, in zadar am plâns și m'am pus in genunchi inaintea lui. Nimic nu l'a putut indupleca

— Tu femeea lui Stefan! strigă el necontenit. De asta te am făcut pe lume, de asta te-am crescut ca să te dai acuma pe mâna unui venetic fără loc, nici foc!—Dar tu ți-ai eșit din minte. copila mea! Mai degrabă ți-aș frânge gâtul, decât să fii tu femeea lui Stefan.—El voește să se 'nbogățască prin tine; el iubește girezile și banii mei, ear nu pe tine, nesocotită ce ești! Ce ai ajunge tu cu el? Să cei de pomană pe la ușile creștinilor, că eu nu ți-aș da decât urgia și blăstămul meu!

Groaza m'a apucat văzând mânia tatei; nu știeam ce să fac! Pe de o parte Stefan pe care-l iubeam; pe de altă parte tata care mă blăstăma.

Stefan aștepta răspunsul meu.

Fluerul era semnul de întâlnire. Veni noaptea; auzii fluerul, Dumnezeu! ce să-i spun? Nenorocită, m'am furișat de tata, m'am dus la el i-am spus tot, tot pân' insfirșit... și el m'a ascultat fără să se miște, fără să se resufle; era galben ca ceara și mânele i tremurau. Apoi iute s'a întors cătră mine și mi-a zis:

— N'am dorit bogățiile tată-to nici le doresc. Aibă parte de ele cu tine împreună!—
Eu mă duc, rămăi sănătoasă!

O! atuncea n'am mai putut răbda! Am simțit că să rupe ceva în peptul meu; am uitat blăstămul tatei; am uitat tot!

— Stefan nu mă lăsa! i-am zis ca o ne-bună. Mă duc și eu cu tine în lumea toată.

Atunci lui Stefan fața i s'a înveselit și a început a plânge ca un copil.

— Mario! răspuse el, inecându-se în lacrimi... Ai inimă bună... tu știi iubi... să fugim împreună; să fugim... Dumnezeu ne-a ierta că altfel n'ar fi făcut el să ne iubim așa de tare... Tată-to n'are dreptate... El voește să te vînză ca o marfă pe bani... Noë nu ne trebuie avere... Om munci ș'om

trăi! Eu mă duc la stăpânul meu să mă răfuesc, și să-i dau oile pe samă .. Ear mănecă sară la miezul nopții când a cânta cucușul să-ți iei merinde în traistă și să fii la stejarul din deal... Ș'apoi ce-a da Dumnezeu!..

Așa ne-am despărțit.

A doua zi tata avea fața posomorită. Tot într'una eșea afară din casă și vorbea încețitor cu oamenii care treceau; apoi din când în când auzeam șgomot prin sat. Vedeam vătăjei, dorobanți pe dinaintea ferestei. Nu știam ce este. Într'un rând l'am întrebat și el mi-a răspuns că a venit dorobanți să implinească birul din sat. Aș fi voit să mă duc eu singură să ved ce se petrece, dar tata mă pândea mereu. Zioa mi s'a părut un an. De cătră sară obosită, am adormit puțin și am avut un vis grozav, un vis care nu l'oiu uita în veci:

Am visat că eram mireasă, îmbrăcată în haine albe. Imprejurul meu erau oameni mulți și preoți cu vestminte. Apoi par'că m'am uitat în oglindă ca să-mi așez peteala pe cap și... O Dumnezeule! ce-am văzut! mă cutremur și acuma când gândesc! Am văzut pe

Stefan mort, mort curgându-i sânger din pept, ear eu eram la fața bătrână, sbircită și fără dinți in gură.—Ce vis! Așa m'am spăriet că am sărit drept in picioare și atunci am auzit cucoșul cântând... Era miezul nopții... Tata dormea.—Mi-am luat degrabă merinde in trais-tă, mi-am făcut de trei ori cruce și am eșit. Afară bătea vântul rece și era intuneric. De nimic nu-mi era teamă, numai visul m'nfiora in spate. Iute ca gândul, am mers la stejarul din deal. Dar Stefan nu era.

M'am pus jos și am așteptat.

— Așteptat-ai vre-odată, Domnule? Știi ce-i dorul, când cauți și nu găsești; când aștepți și nu vine?

— Nu! Dar cel puțin imi inchipuesc, raspunse junele Victor care asculta din toate simțirile sale istoria Mariei.

— Ba nu! Trebuie să fi fost ca mine acolo, răzămată de copac cu ochii in intuneric; să fi ascultat ca mine o noapte intreagă șu-erul vântului; să fi tresărit ca mine la tot sgomotul de frunză; să-ți fi numărat ca mine bataea inimei in fiecare minută, pentru ca să știi ce va să zică chinul așteptării. O! Nu

e chin mai mare în lume! De-ar fi fost noaptea mai lungă, cu trebuia să mor! A trecut noaptea, s'au ivit zorile și Stefan n'a mai venit. Apoi eată c'auzii un pas. Sângele în mine începuse a fierbe... Pasul se apropia din ce în ce .. Nu vedeam încă nimic, dar inima-mi spunea că nu-i Stefan; și ea spune totdeauna drept. Era Ioan Pădurarul care mergea la pădure.

— Ce cauți Mario aice pe vremea asta? mi-a grăit el uitându-se cu mirare la mine.

—Nu cumva văzut-ai, bade Ioane, undeva pe Stefan Ciobanul, cu oile lui? îl întrebaiu eu.

— He! He! Să fii sănătoasă! răspuse el. Stefan a lasat cu zioa bună și oile și satul și s'a făcut ostaș. De eri sara l'a luat la oaste cu mai mulți fecăi din sat și l'a pornit spre târg. Și fiindcă el se punea de pricină, apoi l'a legat cot la cot și l'a trimis cam cu nepus' în masă. Tată-to era acolo; cum de nu ți-a spus nimica? Încă el a dat frânghia de l'a legat!

Vestea asta m'a lovit în inimă ca un trăsnet. Am căzut jos fără simțire și cât oi fi stat așa nu știu, dar când m'am trezit era

soarele sus. Lângă mine era Ioan Pădurarul care mi-a zis: Mario! M'ai virit in grozile morții! Nu mai știeam ce să fac ca să te trezesc. Ei dar bine că te ved ear sănătoasă! Dute a casă și te liniștește. Uită pe Stefan. Așa a fost să fie!

Și grăindu-mi, astfel s'a dus.

Atunci am inceput a blestema pe tata, a blestema oamenii, a blestema lumea intregă; căci cu toții părea că se pusese să-mi răpească pe Stefan.

Apoi cel ăntei gând care mi-a venit a fost să mă omor. Ce-mi era bună viața, fără de el? Dar ear am gândit: mai bine să alerg după dănsul, să-l mai ved odată; să-l mai chiem pe nume și cine știe, poate să-l scap. Nădejdea nu lasă pe om. M'am acățat de aceea nădejde și am plecat.

Doue zile și o noapte am mers peste câmpii deadreptul fără să mă odihnesc. Trecut-am dealuri și văi, păduri și ape, și ca o fărme-cată, mă tot duceam inainte, fără să mă uit îndărăpt. Nu mai gândeam nici la căsuța noastră din sat; nici la oița ce plăvae; nici la teiul cel răsădit de mine. Nu vedeam inain-

tea ochilor decât pe Stefan ferecat de mâni și de picioare și eu alergam să-l scap.

A doua zi am ajuns in târg. Eu nu fuseseam încă nici odată la târg. Am intrat pe o uliță fără să știu in cotro merg. Am văzut case mari, lumini multe, și oameni care mergeau in toate părțile. Toată lumea era veselă și fericită intr'un loc așa de frumos. Numai eu eram cu durerea in suflet!

Apoi am apucat in dreapta și pe urmă in stânga și din ce in ce auzeam vuet mai mare; întâlneam oameni mai mulți, trăsuri care alergau răpede; musici care cântau fel de fel. Par'că eram pe-o altă lume!—Ce le pasă lor de Stefan!—

De la o vreme toți mi s'au përut că sunt oameni rei, și fără inimă; că nimăruu nu-i era milă de mine. Mă coteam cu dënșii și nici macar se uitau la mine. Am intrebat pe unul despre Stefan și mi-a ris in față. Am voit să spun altuia necazul meu și m'a luat drept o calică zicëndu-mi să merg la muncă. Un al treilea m'a apucat de bărbie, și mi-a zis: Ce mai umbli după Stefan? Vino la mine a casă că ți-oiu cumpëra o rochiță mai bună decât

asta care-o porți. O! De-aș fi găsit pe Stefan să fug cu el departe, departe de acest loc blestămat, unde oamenii nu știu decât să alerge ca niște smintiți și să ridă de nenorocirile altora.

Incepuse a fi târziu; luminările se stingeau pe la ferești; clopotnițele bisericelor nu se mai vedeau din întuneric și eu umblam singură ca o umbră din uliță în uliță, neștiind unde mă găsesc, ce să mănânc și unde să dorm. Câte-odată, lucru ciudat! visam trează fiind. Mi se părea c'am găsit pe Stefan, că eram în brațele lui și fugeam, par'că, cu el așa de răpede, că pământul îmi luneca sub picioare, și casele se invirteau împrejurul meu. Și atunci cădeam amețită jos și când mă deșteptam, mă vedeam ear singură lângă un zid și ... fără de Stefan. Apoi perdeam nădejdea de a-l mai găsi, și-mi venea să mă întorc acasă la tata și să mă omor înaintea lui, ca să vadă el cât reu mi-a făcut.

Dar unde mai puteam nimeri înapoi? Toate ulițele și toate casele samanau una cu alta și de ce mergeam, de ce mă incurcam mai tare. Gândurile îmi treceau prin cap ca furtuna și

nu mă puteam opri nici la unul. Numai gândul lui Stefan mă ținea mereu! Câte-odată stam pe loc și ascultam. Oare unde a fi Stefan? Oare nu cumva e în casa asta și eu trec pe lângă dănsul și nu-l găsesc! Și atunci îmi lipeam urechea de fereastră și ascultam. Ținse vai! Nu auzeam nici glasul lui, nici fluierul lui!

Dar ce să-ți mai spun, Domnule? Pot eu să-mi aduc aminte toate câte am suferit! Țin minte numai că într'un rând, zdrobită de osteneală, m'am pus jos să mă odihnesc și am adormit. Ce somn am mai avut! Am visat ear visul cel grozav de atunci noaptea, când am plecat de a casă și când m'am trezit era zioă. Dormisem pe scările unei biserici. Imi era frig. M'am sculat răpede, m'am frecat la ochi și am plecat. Apoi eată că mă văzui înaintea unei case mari, cu ferești multe și cam stricate. În ogradă erau soldați imprăștietți în toate părțile; unii grijau caii; alții își curețeau hainele; unii dormeau la soare; alții cântau din niște trimbițe. Aice șed soldații: aice trebuie să fie Stefan, gândii în mine, și o rază de bucurie mi-a trecut pe dinaintea ochilor.

— Domnule, am zis unui soldat, unde e cel mai mare a vostru? Am trebuință numai decât să-i spun câte va vorbe.

— Intră in șala asta, respunse soldatul, fă pe ușa din stânga și vei găsi acolo pe căpitanul.

Iute am intrat in odaie și acolo am găsit doi oameni: unul era gros, cu ochii posomorîți, roș la față; avea haine cusute in aur și ședea jos.—El trebuie să fi fost căpitanul.— Celalalt era bătrân, imbracat ca toți ceilalți soldați și sta in picioare.

— D-ta ești căpitanul? am zis celui roș la față.

Eu sunt, ce poștești?

— Domnule, mă rog de iertare, dar n'aveți cumva intre soldați un flecău Stefan pe care l'a luat la oaste de vr'o patru zile. Am auzit că l'a adus aice. El a fost cioban la oi in satul Frăsinenii.

— Dar, e aice, respunse căpitanul, tăindu-mi vorba, ănsă l'am pus la recoare, fiind că-i nesupus. A voit să fugă de doue ori; de aceea i-am dat câte-va bețe și l'am așezat in bașcă ca să prindă minte.

— Dumnezeule din cer! strigăi eu, puin-

du-mă în genunchi dinaintea lui. Fie-ți milă de dănsul! Dacă ai un Dumnezeu la care te închini, nu te îndura de o biată față nenorocită! Dă-mi pe Stefan; îl iubesc, pentru el mi-am lasat casa și părinții. De patru zile alerg căutându-l. Acuma l'am găsit. O! Nu mi-l lua!

— Ești de aici! Țipă căpitanul. Stefan e soldat și trebuie să rămăe în oaste. N'am ce-ți face. Tu du-te și te mângăe c'un altul.

— Dar D-le căpitan, gândește că ne omori pe amândoi. Stefan mă iubește așa de tare că și-a face samă, ș'atuncea ce folos vei ave de la el? Aibi cuget! Dumnezeu ți-a resplă-ti binele ce ne-i face!

Ănsă toate au fost în zadar! și dac'am vă-zut că nimic nu-l imblânzește, nici lacrimile, nici rugămintea mea și că de acum s'a sfir-șit pentru mine ori ce bucurie în lume, am voit deodată să mă duc, să fug dinaintea a-cestui om fără suflet, dar picioarele mi-au slăbit. Am ramas pe pragul ușii inlemnită. Nu mai puteam nici plănge, nici vorbi și se vede c'asa de schimbată eram eu la față, că

bătrânului soldat i s'a făcut milă de mine și a zis capitanului.

— Iertați macar atâta, domnule capitan, să duc pe copila asta la Stefan să-și iee zioa bună de la el, Poate s'a mai recorî, sermana! Vedeți cum se usucă de dor. De mâne n'au să se mai întâlnească.

— Ei bine, du-o, ânsă să stai acolo și peste un ceas să nu mai aud vorbind de dânsa.

Tot este o dreptate in cer! am gândit eu atunci, ș'aș fi voit să mulțemesc cu viața mea bătrânului soldat care pusese cuvânt bun pentru mine.

— Haide copilă, să te duc la dragul tîu, mi-a zis bătrânul soldat, luându-mă de mână. He! He! Am bîut și eu amarul ista, cînd aveam musteață neagră! Acuma's bătrân, mi-au trecut acele griji din cap. Așa ți-or trece și ție, cînd vei fi mai bătrînioară. Dar atunci să-ți aduci aminte de Vlad soldatul. El crede la cei tineri.

Și m'a dus prin niște șali mari, unde am întîlnit soldați care se uitau lung la mine. Apoi am intrat intr'o odaie de unde a luat o cheie; pe urmă intr'o camară de unde a luat

o luminare și am scoborit niște scări care mergeau în jos, până ce am dat de-o ușă.

— Aice odihnește hulubașul tău, zise Vlad, stăi s'aprindem luminarea, că altfel nu-l vei vedea. El jăleşte la întuneric.

Inima mi se bătea tare. Mi se părea că Vlad numai sfirșește de-a aprinde luminarea. Ce-a fi făcând oare Stefan? M'așteaptă el oare acum? Și o bucurie nespūsă m'apucă când gândeam să-l ved. Imi venea să rid; imi venea să plâng; tremuram ca frunza și nu'ndrăzneau nici să mă resuflu. În sfirșit ușa se deschide și... deodată ca niște turbați ne-am aruncat în brațele unui altuia. Ș'așa mult foc, ș'așa multă bucurie cuprinsese sufletele noastre, că n'am putut să ne zicem un cuvânt. Numai lacrimile curgeau părăc. Nu credeam să fie adevărată atâta fericire, noi care nu gustasem decât amar. Mă uitam la el, îl vedeam; eram piept la piept cu el și tot încă nu puteam să-mi vin în fire. Mă temeam să nu fie un vis. O! N'am graiu să spun cât de nesfirșită a fost bucuria mea. Uitasem atunci toate: uitasem zilele fără odihnă; nopțile fără somn; uitasem chiar

că numai un ceas aveam a fi împreună. Ce-mi păsa! In acel ceas puneam viața mea toată și moartea pe urmă aș fi primit'o cu drag. Il stringeam in brațe; il sărutam cu nebulie, ș'aș fi voit să-i trec sufletul meu intr'un sărutat!...

In casă era tăcere; numai inimile noastre vorbeau. Ear bătrânul Vlad se uita la noi, și-mi aduc aminte că doue lacrimi mari au curs de sub genele lui.

— Desmierdați-vă copii, ne-a zis el, cât mai aveți vreme, c'acuș trebuie să vă despărțiți. Așa-i poronca!

Glasul lui ne-ă trezit din ameteală. Stefan iute s'a tras din brațele mele, și s'a uitat țintă la mine. El avea fața brazdată de suferință și ochii in foc. Ș'așa mi-a grăit:

— Mario! Noi n'o să ne vedem mulți ani. Cine știe ce-a vra bunul Dumnezeu să se mai întâmple cu noi. Să jurăm unul altuia credință; să jurăm că ne-om aștepta până ce moartea ne-a curma zilele și că dragostea noastră, altora n'om da. Atunci ne-am pus amândoi in genunchi, am ridicat mânele in sus și am jurat, am jurat strașnic, cu suflet

și cu inimă și jurămintele noastre s'au urcat la cer, și Dumnezeu trebuie să le fi ascultat, că erau adevărate..... Acum suntem logodiți! Ziserem într'un cuvânt; ș'așa luându-ne de mână, am început să ne spunem tot ce avem la suflet, și ne-am adus aminte din trecut și am vorbit despre viitor, și am vorbit mult, mult de dragostea noastră, dar am simțit și mai mult. Simțeam atâta fericire că nu'ncăpea în inimile noastre. Pluteam, par'că, în altă lume.

— Destul, dragii mei, băgă de samă Vlad a trecut ceasul ce v'a dat capitanul. Mario, tu ai auzit poronca lui; capitanul nu șuguește.

O cât de degrabă a trecut vremea! Atunci m'am aruncat ear în brațele lui, și l'am strins la sinu-mi și i-am scaldat fața în lacrimile mele și i-am zis: Stefan rămăi sănătos! Ear Stefan a scos din sên fluerul lui cu care odineoară cânta doina pe earbă verde și mi l'a dat, zicându-mi cu glas măhnit:

— Ține fluerul ista. Invață-te a cânta din trênsul ca să-ți aduci aminte de mine, și de câte ori a resuna voios sub degetele tale, a fi semn că eu sunt bine și te doresc. Dar

când fluerul n'a mai suna atunci să știi Mario, că lui Stefan i s'a întâmplat un nacaz mare și să te rogi la Dumnezeu

Apoi ne-am despărțit De atunci eu zi bună n'am mai avut. Dorul mă arde ca focul! Și viața în mine se stinge pe ce zi merge. O! când am jurat lui Stefan că l'oiu aștepta, n'am crezut c'oiu suferi așa de tare! Vor trece anii lui de slujbă; Stefan s'a întoarce, dar pe mine m'a găsi moarta, moartă de dor!!

.
Voacea Mariei aice se stinse. Victor sta în uimire. El nu putea îndestul să privească frumoasa ei figură pe care se reproduceau toate mișcărilor sufletului ei. Nu putea îndestul să asculte limbajul ei simplu și pitoresc, dar trist ca și doina ce o cânta din fluer.

Nenorocirile au și ele bunul lor. Ele împodobesc sufletul precum și lacrima împodobește ochiul. Astfel Maria era mai frumoasă, sub vëlul melancoliei. Veselă, ea ar fi sămănat unui flutur capricios și sburdalnic; tristă, ea samana unui ânger ce plânge pe mormântul amorului seu.

— A trecut mult timp de când te-ai despărțit de Stefan? întrebă Victor, care ardea de dorință de a cunoaște sfârșitul istoriei ei.

— Patru luni au trecut de când nu l'am mai văzut, nici am auzit de dănsul. Am învățat de atunci să cânt doina din fluerul lui și cântând parcă mă mai recoresc. Imi inchi-puesc că Stefan e sănătos, că gândește la mine; imi aduc aminte de acele zile când jucam hora împreună, când mă'ntâlneam cu el sara pe lună și trezeam văile în cântecile lui. Frumoase zile erau atunci!... Apoi Maria voi să reinceapă doina ei obicinuită. De trei ori sufla în fluer, dar fluerul nu răsuna.

Atunci o vijelie sbucni în pieptul junei fete, ochii ei deveniră sêlbateci, un tremur i cuprinse tot trupul.

— Sunt perdată vai! Striga ea cu o voce de nebună.... Fluerul nu mai cântă!...

O visul, visul meu nenorocit!... Stefan a murit.... Eată-l vîd curgîndu-i sînge din piept.... Dumnezeu ce țî-am greșit? Și biata Maria se sbuciuma în mijlocul unor convulsiuni teribile. În zadar căuta Victor s'ô

liniștească; durerea ei mergea tot crescând, ca torentul ce ineacă.

— Dar liniștește-te, pentru Dumnezeu! zise el. Nu vezi, că fluerul e stricat? Uită-te bine! Cum vrei să cânte? Stefan n'a murit. Mă duc să ți-l aduc de-oi ști bine că voiu intra eu singur in oaste în locul lui. Numai, fii cu minte. Așteaptă-mă aici. Peste două săptămâni voiu fi cu dănsul lângă tine. Iți făgăduesc; iți jur!

Dar n'apucase Victor a-și mântui cuvântul și juna Maria se făcuse nevăzută. Ea dispărură ca un geniu prin frunzișul codrilor.

Cinci zile după aceasta, Victor se afla înaintea casarmei din Capitală. La ușa casarmei ședea rezemat în sabie un soldat bătrân cu musteața sură.

— N'ai știință, Domnule, zise Victor, de un soldat cu numele Stefan, intrat de patru luni in oaste? El fusese cioban la oi in satul Frăsinenii.

„Ba am, cum nu? D-ta poate vîi din partea logodnicei lui Maria cu v'o veste ceva?

— Tocmai! Dar ce! Cunoști pe Maria?

„Se'nțelege c'o cunosc. Doar eu sunt Vlad soldatul care am mijlocit la capitanul, de i-a dat voe să-și iee zioa bună de la Stefan, atunci când il luase la oaste.

— Și unde-i Stefan?

„Stefan stă bine unde este. Poți să te întorci să spui Mariei să-și caute alt logodnic.

— Cum! Nu înțeleg Domnule, ce vrei să spui?

„Vreu să spun că Stefan e mort ș'ingropat... Dumnezeu să-l ierte!

— Mort! Strigă Victor. Dar e cu neputință! D-ta vrei poate se glumești?

„Vlad soldatul nu glumește nici odată?

— Dar bine, când și unde a murit?

„Pe câmpii Basarabiei in batie cu Leșii. Par'că-l vîd ș'acuma luptîndu-se ca un zmeu. Învețase șmotru mai bine decît mine. Era ager la cap și voinic la braț. Pe trei Leși i-a înșapat cu sabia până in plăsele. Dar un pirdalnic de plumb a șuerat și l'a lovit in piept! A murit sermanul in brațele mele și când și-a dat duhul a zis numai un cuvînt: Mario!!... Pecat de el! Imi era drag ca copilul meu!

Victor s'a întors îndărît.—In zadar a că-

utat pe Maria de-a lungul și de-a latul Brădățelului; in zadar a cercetat de ea prin toate satele de prin prejur. De numele Mariei nu s'a mai auzit. Ȃnsă de câte ori mergea la Brădățel, i se părea c'aude din trunchiul copacului unde-o vėzuse pentru prima oară, eșind un lung și dureros suspin, care unindu-se cu șoaptele frunzelor și murmurul casadelor desmierda dulce echoul Brădățelului....

PEATRA LUI OSMAN.

I.

Munții Moldovei samănă în mic cu munții Svițerei. Aceleași izvoare limpezi, aceleași creste gracioase încoronate de brazi și de stânci, aceleași văi pline de mister. Destui de nalți, pentru ca călătorul să vadă ades la picioarele sale gemând furtuna, îi nu se urcă până la acele regiuni, unde vegetațiunea pere sub sloiurile ernei. Ei nu umilesc, nu infio-rează prin măreția selbatecă a Alpilor, dar desmeardă simțurile omului, dându-i specta-colul unei naturi blânde, în sênul căreia pa-re că locuește totdeauna primavara.

În mijlocul lor, pe malurile a doue riuri, Bistrița și Neagra, e situat satul Dorna. Nici o cale de comunicațiune nu esista mai înain-te prin munții noștri. De ar fi voit cineva să

visiteze Dorna, trebuia să se acațe pe stânci, să treacă prin răpi, să-și facă de multe ori drum cu toporul prin pădure; ear pentru a reveni din Dorna singurul mijloc mai lesnicios dar nu fără pericol, era de a se scobori cu pluta pe Bistrița, până la târgul Peatra.

Departe dar de lume, incunjuțați precum erau de păduri seculare, prin care abie putea resbate pas omenesc, locuitorii Dornei duceau o viață lină și fericită. Natura le dădea cu prisosință mijloacele de viețuire și ferți astfel de contactul lumii de prin târguri, ii conservare neatinse și limba și portul și virtuțile strămoșești. Cu toate aceste și acolo fatalitatea a trebuit să-și implănte ghiarele sale.

O colonie de Otomani goi și flămânzi ce nu mai găseau adăpost in țara lor, ceată compusă din vagabunzi, desertori din armată, bandiți scapați de prin inchisorile Turciei, s'a aruncat intr'una din zile ca un nor de locuste peste munții Dornei. Sub pretestul de a face comerț de cherestele, ii incepure a esploata munca locuitorilor in modul cel mai ruinător, esercitând tot soiul de apăsări, co-

mițând chiar crime, profanând sanctuarele religiei și a familiei, astfel încât mâna lor lacomă și cruntă isbuti în scurtă vreme a răspândi pretutindene miserie, sânge și desperare.

În zadar locuitorii Dornei implorară de mai multe ori protecțiunea autorităților din țară; autoritățile erau prea slabe pentru a isgoni din poticele Carpaților acești hoți, care sub masca ũe comercianți pustieau munții și răpeau din gura locuitorilor și a copiilor lor, pâinea de toate zilele.

Unul dintre ei se deosebea mai cu sãmã prin influența ce avea asupra celorlalți.

El se numea Osman. Nãscut pe stradele Constantinopolului, fãrã a-și cunoaște pe tatãl și muma sa, crescut în mijlocul unui proletariat corupt, Osman de tãnër se aruncã cu capul înainte în vârtejul viciului. Toate simțimentele de bine furã curãnd înãdușite în inima sa. Conducã de miserie, încurãgiat de impunitate, ajutat de natura sa robustã și inteligentã, Osman lãsã firul liber instinctelor rãului, infiltrate odatã cu nașterea în sângele lui și când, pentru prima oarã se întrebã pe sine, la ce port îl va conduce calea pe

care a apucat, el nu mai găsi în sufletul său nici o voce care să-i strige : „*Oprește-te!*“ El avea spiritul ager, caracterul violent și întreprinzător și curagiul unui om ce nu tremură în fața crimei, dar care dă îndărăpt în fața pericolului.

Fizicul său armoniza în totul cu plecările sale interioare : Un cap de o mărime disproporționată, așezat între două umere anguloase, niște sprincene lungi și negre pintre care luceau în fundul capului doi ochi mici scânteiși ; o bărbie ascuțită, acoperită de un păr aspru și tufos ; un corp de o musculatură puternică dar disgracios, eată exteriorul lui Osman, exterior hid care făcea dintr'ensul o ființă ce inspiră frică și desgust totodată. În scurt timp el se inavuți, căci nu lăsă nici un mijloc neîntrebuințat, pentru a ajunge la acest scop. Ingenios în combinațiunea planurilor sale, îndrăsneț în mijoacele de execuțiune, el știea pe o parte să dea hoților sale aparența legalității, și pe altă parte să le susție cu iartaganul în mână când trebuința cerea. El intrunea în acelaș timp calitatea de comerciant și de judecător totodată. Singur judecă aface-

rile sale cu locuitorii, singur le aducea intru
implinire. Dar ce implinire!... Aici era par-
tea tragică a întreprinderilor sale. Nimic nu
remănea cruțat de mână sa barbară!

Lacrimile și rugămintea nenorociților locui-
tori, erau o monedă necunoscută lui Osman,
cu care nu se putea dobândi nici mila, nici
ertarea sa. Oameni, femei, copii, fură arun-
cați afară din casele lor și averea lor inghi-
țită. Apoi după ce isbuti a-și aduna o ave-
re destul de însemnată printr'un lung șir de
inichități, el se dădă desfrânărilor, căci lăco-
mia de bani nu era singura pasiune ce pu-
nea în mișcare activitatea sa. Fiu al unui po-
por încălzit de soarele Asiatic, Osman avea
pe lângă un fond de trândăvie orientală, toa-
tă febrerea unei sensualități nesățioase. El iu-
bea lăcomia, băutura și mai cu osebire femeile
și cu toate aceste în pieptul său nu s'a des-
văluit nici odată simțimentul vre unui amor a-
devărat și pur. El căuta în amor nu un ide-
al, ci un mijloc de desfatare a simțurilor sale,
și acolo unde nu putea reuși prin viclenie sau
corupțiune, întrebuița totdeauna forța bruta-
lă. O! Să nu fi avut nenorocirea vre o fică

din Dorna să atragă privirile sale; căci Osman ținea într'o mână punga, în cealaltă iartaganul și la ordinele sale avea toată oarda coreligionarilor sei, mijloace teribile dinaintea cărora nevinovata copilă trebuia să plece capul, sau să-și rescumpere cu viața, prețul onoarei sale.

II.

Dinaintea casei lui Nistor erau adunați toți locuitorii Dornei. Soarele apusese din dosul muntelui și de cealaltă parte se ivea luna însoțită de luceafărul de noapte. Un brad gigantic învălit în rășină ardea din rădăcină până în creștet, nu departe de casa lui Nistor, și colona de foc, urcându-se în înaltul cerului într'un lung vârtej de scântee, se reflecta în undele limpezi ale Bistriței și lumina în departare stâncele samanate pe plaiuri. Acest spectacul, cel mai frumos care se poate vedea noaptea între munți, se dă de locuitorii Dornei, numai la ocațiuni mari de serbări sau de veselie. Era în adevăr o zi de veselie pentru întreaga Dornă, logodna Irinei, fiica lui Nistor cu Mihai Plăeșul. Locuitorii ședeau jos pe earbă, despărțiți în diferite gru-

pe după virstă și seces. Trei lăutari țigani, formând un orchestru compus din o scripcă, o cobză și un naiu, cântau cântece de dragoste care scoteau pe furis din peptul candidelor fete, suspinuri de dor. Ici ședeau bătrânii satului cu figurele lor serioase și meditative, incinși cu curele late și ținând în mână câte un lung baston semn al statorniciei; dincolo flecării veseli și tumultuoși, cu pletele lasate pe umere, copii sburdalnici ai munte-lui, harnici la muncă, ușori la joc, așteptând începerea horei cu nerăbdare ca să mai poată schimba câte o strânsetură de mână cu draga lor. Apoi fetele, blonde ca spicele de grâu, gătite în hainele lor de serbătoare, cu flori pe cap și cu altițe pe sên, ținând fiecare ochii plecați spre pământ ca și cum n'ar zări ochirile îndrăznețe ce le veneau ca niște săgeți de foc din grupa flecăilor. Și toată lumea, bătrâni și flecăi, femei și fete lăudau într'un glas frumuseța Irinei și voinicia lui Mihai. Numai când și când vre o babă, deprinse a cărti de toate cele, cauta să găsească câte un mic defect la vre unul din logodnici.

— Halal de Mihai! Zicea un flecău Toader, cătră vecinul său Ion, știu că mândră mireasă mai ie. Parcă-i o Domniță. Ean vezi tu cât e de albă, ce păr lung și frumos mai are, ce dulce căutătură! Când se uită cu ochii la tine, parcă te frige în inimă.

— Așa este, ănsă nu știu de ce de o bucată de vreme incoace e tot măhmită. Are ce are. Îți aduci tu aminte cât era e de veselă mai înainte; cum glumea de frumos? Îți venea se tot glumești cu dănsa Acum parcă-i tot plouă și ninge.

— Tare ești prost, Ioane! . . . Nu înțelegi tu c'aceste sunt marafeturi de mireasă? Așa trebuie să fie o fată care se mărită. Unde ai mai văzut tu mirese rizând și sărind într'un picior? Ele învață inadins a fi smerite. N'am prins eu doar pe Catrina inroșindu-și ochii cu capetul ștergarului, pentru ca să creadă lumea că plânge? Așa-i obiceiul pământului: fata învață de la mamă și mama de la bunică.

— Poate, măi, că ai dreptate; ănsă mie îmi pare că Irina nu se preface. Am văzut'o de multe ori așa de supărată, că nici bagă de samă la cele ce i spuneam. Eu ei vorbeam

una și ea imi răspundea alta. Ochii ei umblau în toate părțile, parcă avea o grijă în spate.

— Nu-ți spun eu că cu mintea ta n'ai să pricepi nici odată nimic? Ți-ar fi plăcut poate să se uite numai decât la tine, să-ți zimbească în față, ea care n'are ochi să vadă decât pe Mihai? Firește că are o grijă în spate, și mare încă: grija măritatului. Toate fețele o poartă de la virsta de optsprezece ani înainte; da ean să le vezi a doua zi după cununie cum le rid ochii în cap ca niște ghiocoi. He! He! Nu mi-e ănteia oară când vėd mirese smerite cu nasu'n pământ; decât smerenia asta ține număi până. . . .

— Tăceți din gură!—strigă un bătrân delătura și faceți loc să treacă logodnicii!

În acel minut treceau prin mijlocul grupelor Mihai și Irina, țindu-se de mână. Ceremonia logodnei era sevășită. Toată lumea se scula înaintea lor, ca să-i feliciteze. Mihai pășea mândru și drept ca un brad; în ochii sei strălucea bucuria, ear Irina mergea legănându-se ca și cum n'ar fi avut destulă putere de a se ține pe picioare. Fața ei era palidă.

și la fiecare pas, ea se uita îndărăpt cu o ne-
 spusă neliniște răzemându-se din ce în ce mai
 tare pe brațul lui Mihai. În ochii ei ar fi pu-
 tut ceti cineva doue simțiri diferite, luptân-
 du-se cu putere: amorul și o grozavă frică. Cea
 mai mare parte din lumea care era adunată
 acolo, nu luă sama la această schimbare pe
 fața Irinei și acei puțini care văzuse ceva,
 atribuire negreșit culoarea ei palidă, emoțiu-
 unii ce a trebuit să aibă în momentul logodnei.

Un bun observator ănsă, ar fi zărit tot a-
 tunc o figură arămie cu doi ochi mici în cap,
 alunecându-se ca o șopirlă prin mulțime și
 înaintând spre Irina cu pași nevăzuți ca și
 spiritul cel rău. Numai Ion observă acest in-
 cident.

— Luat'ai tu sama la ceva? zise el lui
 Toader trăgându-l de mâneca cămeșei.

— La ce?

— N'ai văzut tu pe Osman Turcul, viind
 ca o naprasnă între noi?

— Ei ș'apoi?

— Indată cum l'am zărit, am și văzut pe
 Irina, îngălbînindu-se ca ceara pe obraz.—

Este ceva la mijloc!

— Nu cumva crezi tu că Irina e inamorată de dănsul? Ți-a trece poate și asta prin cap?

— Nu! Da cred că Turcul o urmărește mereu. Ea îl știe cât e de aprig și de aceea se teme de dănsul. N'o vezi cum tremură? Parcă are un șerpe dinapoea ei.

— Multe mai vezi tu, Ioane! Mă tem că de multe ce vezi să n'ajungi a orbî. Cum socotești tu că Turcului i-ar trece una ca asta prin minte când are a face cu Mihai? Doar, nu s'a săturat de zile. El știe că Mihai Plăeșul unde pune mâna dă la pământ, unde chițește greș nu face; ș'apoi unde l'ar putè yr'o dată suferi Irina?

În acel moment Osman nu era decât la doi pași de Irina; ea simți suflarea sa otrăvită și un fior atât de rece îi trecu prin trup, încât aruncă un țipet și căzù în brațele lui Mihai.

— Ce este, strigă acesta spăriet, Irino tu nu mă mai iubești?

Irina nu răspuse nimic, ănsă deschise ochii sei albastri, și-i ținti atât de lung și de duios în ochii lui Mihai, încât acestuea nu-i mai trebui nici un răspuns. El cetî adânc în ini-

ma ei și fruntea sa se insenină, văzând cât de mult este iubit.

— Atunci de ce tremuri? De ce ești așa de galbenă?—adaose el cu o voce mai asigurată.—

Dar n'apucase Irina a pronunța un singur cuvânt și Osman care se afla acuma în față cu logodnicii zise cu glas mare pentru a fi auzit de toți:

— Să-ți fie de bine, Mihai; într'un ceas bun! Când ne poștești la nuntă?

— Poimăne, jupăne Osmane și dacă nu-ți va fi cu suparare, vină și D-ta la masa noastră.

— Foarte mulțămim!—respunse el cu un zimbet ironic; și aruncând o căntătură crucișă Irinei, despăru prin mulțime.

— Ce dracu are Osman? gândi în sine Mihai—clocește eăr vr'o hoție în cap. Când oare a scapa Dorna de lighioarele aste de Turci care ne-au mâncat averile și ne-au secat munții?—Ănsă umoarea lui cea rea, produsă prin aparițiunea neașteptată a lui Osman se șterse îndată, sub privirile amoroase ale logodnicei sale și în fața veseliei generale.

Hora începû. Toată lumea se aruncă cu ne-
bunie la joc și un lung lanț de flecăi și fete
ce samanau a fi atâtea flori în o mare ghir-
landă însuflețită de focul tinereței, se formă
sub bolta cerului, iluminată de stele.

Nimic mai frumos de văzut decât acest joc
incingându-se pe câmpia verde, joc de voinici,
în care lanțul ce se'ntoarce, se restringe și
se'ntinde într'un vârtej fără repaos, samănă a
fi purtat de vânt; nimic mai pătrunzător de
auzit decât aria străveche a horei, ale cărei
modulațiuni, când line și trăgănate, când sgo-
motoase și bărbătești, par a ne revela frumo-
sul timp trecut! S'ar zice că Românii când
s'au prins de mână pentru prima oară ca să
joace hora, simțind aceeași trebuință a fi uniți
în zilele bune ca și în zilele rele, au vroit
să lege frăția dintre dănșii printr'un cântec
și un joc.

După horă, veni masa cea mare, în capul
căreia să așeză preotul, un om bătrân cu bar-
ba argintie și fruntea increșită de multele erui
ce trecură peste dânsa. În dreapta sa se pu-
se logodnicii și în stînga, socrii cei mari.

Apoi veneau toți ceilalți oaspeți ce luase

parte la serbarea câmpinească. Vinul era bun sănătățile se succedau cu iuțală, și veselia inunda toate inimele. Babele începură a povesti din vremile cele vechi, pe când erau și ele tinere și frumoase; fetele ascultau cu luare aminte; ear flecării ascultau puțin, vorbeau mult, și cu ochiul furau și mai mult. Nistor era de un chef nespus; el intinerea pentru a doua oară, căci de mulți ani nu avu o zi atât de fericită ca zioa de logodnă a ficei sale. Irina începù asemine a-și recapata colorile. Ea se simți mai liniștită de când se dusese Osman și se dedă cu totul veseliei. ce președea la acest ospet.

La urmă, când vinul începù a se deșerta de prin pahare, când o geană de lumină se arată pe marginea cerului spre resărit, ear bradul care până atunce luminase munții ca o lampă magică cu mii de focuri, se prefăcu in cenușă, aruncând numai ici cole câte o scanteie, se sculă in picioare preotul cu un pahar in mână și după ce-și netezi barba cu toată demnitatea unui octogenar mândru de albeața ei, ținu cuvântarea următoare: „Oamenii buni“, zise el, „pe Irina și pe Mihai

„eu i-am botezat când erau in fașă; astăzi
 „eu îi cunun. Când mă uit la dênșii imi a-
 „duc aminte de zilele cele bune, pe când n'a-
 „vem alte griji in Dorna, decât să ne cre-
 „ștem copii și să ne sporim averile. Acele
 „vremi au trecut. Ȃnsă dacă Domnul ne-a tri-
 „mete mulți copii in Dorna ca Irina și Mihai.
 „să știți că de griji și nevoi vom scapa cu-
 „rënd. „—Inchin dar încă odată in sanatatea
 „lor și a voastră tuturor. Să dea bunul Dum-
 „nezeu ca soarele care resare astăzi să ne a-
 „ducă senin și veselie in inimă, și să stri-
 „vească de pe dealurile noastre burueana cea
 „rea!“

Aceste puține cuvinte bine simțite fură pri-
 mite cu un lung și sgomotos ura care resună
 departe in munți.

III.

A doua zi de logodnă, Osman se preumbla
 cu pași repezi in camera sa, părënd a fi
 foarte preocupat. Casa lui era situată la pi-
 cioarele muntelui Pietrosul, nu departe de punc-
 tul unde riul Neagra se aruncă in Bistrița.
 Zidită pe o stâncă de unde domnea toată va-

lea Dornel, ea samana unui cuib de uli. Acolo se țineau sfaturile între Otomani, și se urzeau toate planurile de jefuire pe care apoi fiecare în parte le executa după instrucțiunile ce avea de la Osman. Osman astfel preumblându-se frământa în capul său mii de proiecte de seducțiune în contra Irinei. Timpul era scurt, ea se logodise ieri și mâine avea să se cunune. Prin urmare o hotorire grabnică trebuia luată. El simțea pentru dânsa o atragere sensuală neînvinse și cu toate acestea nu o iubea; căci nu sufletul ei bun, nu natura ei blândă și generoasă ce se revărsau atât de viu în ochii ei, făcure impresiune asupra lui Osman. El nu văzû la dânsa decât exteriorul ei, și de-ar fi fost ea un ânger de bunătate sau o Lucreție, ar fi dorit-o cu aceeași ardoare, fără să dorească și amorul ei. Irina din contra avea un desgust nespus de Osman. La început, când acesta făcû cele ântei încercări amoroase pe lângă dânsa, ea îl respinse cu mândrie, și după ce Osman se văzû bătut pe acest tărâm, căută apoi să o atragă prin promisiuni și bani. Dar și acolo Irina era neînvină. Între ea și dânsul, era

nu numai diferența virstei, disproporțiunea fizicului. bariera religiunii, amorul pentru Mihai; era toată repulsiunea ce există între virtute și perversitate, între bine și rău. Antipatia ei pentru dănsul era instinctivă. Precum iubea pe Mihai, fără a se întreba pentru ce, tot astfel urea pe Osman. Acesta însă nu era omul să renunțe așa de ușor la întreprinderile sale; aceea ce nu putu dobândi prin rugăminți și promisiuni, el spera să capete prin viclenie sau violință, și pentru a nu scapa ori ce ocasiune i s'ar fi putut presenta, el se pu-se a o urmări pretutindene și în tot timpul, așa încât deveni umbra ce se ținea necontenit de pașii sei. De-ar fi mers Irina la biserică sau la joc, în pădure sau la isvor, ea trebuia să-l întâlnească în cale urmărind'o cu ochiul, precum urmărește fatalitatea pe om. Deși la început Irina se îngriji puțin de prigonirile îndărăptnice ale Otomanului, aruncându-i de câte ori îl întâlnea câte o privire rece și desprețuitoare care îl pironia pe loc, totuși de la un timp incoace infăptoșarea lui, îi deveni nesuferită. Era ceva care o apasa pe piept, când vedea ochii sei galbeni ațintiți asupra ei

și o presimțire secretă ei spunea că acest om vroeste să o pearză cu ori ce preț. De aceea ea căuta cât se poate să-l inconjure, și dacă din întâmplare, îl întâlnea fără veste unde-va, se simțea atât de neliniștită, încât de multe ori această neliniște se traducea în mod vizibil pe fisionomia ei. Astfel s'a întâmplat în ziua logodnei sale cu Mihai. Ea ar fi descoperit negreșit intențiunile Otomanului cătră Mihai sau cătră tatăl ei, ănsă pe o parte o reținea un simț de rușine pre natural unei tinere fete, care pentru a destăinui asemenea lucruri ar fi trebuit să se înroșească de zece ori, și poate chiar să-și atragă bănueli sau prepusuri, pe altă parte se temea să nu espue pe unul sau altul la ura și resbunarea lui Osman.

De aceea preferi a se apëra de dënsul în tăcere, crezënd mai ales că curënda ei însoțire cu Mihai o va pune în siguranță de ori ce pericol.

Osman nu înceta ănsă de a căuta în mintea sa vre un mijloc pentru a ajunge la scop.

— Ce dracul,—zicea el în glas mare—să-și bată joc de mine o fată de țaran! Asta e

pre mult.... Și pentru ce nu m'ar vroi ea pe mine?... Nu sunt eu cel mai mare aice?... Nu mi s'inchină mie toți de la mic până la mare?... N'am eu destulă avere să cumpăr Dorna întreagă? Și cu toate aceste să nu pot face nimic!... Să tremur ca un copil dinaintea ei și ea să ridă de mișelia mea!... Dar la ce mă mai numesc Osman? La ce-mi mai slujește iartaganul de la briu?...

Și în această luptă între amorul seu propriu și neputința de a isbuti, fața sa urită să sbărcea de turbare.

— Măne se cunună, strigă el, lovind cu piciorul în pământ, măne va fi în brațele lui Mihai!... Și eu ce fac? Să rămân bătut, umilit de o femeie! Asta nu se poate!... S'aștept mai târziu? Osman să vie după Mihai? Ce glumă!... Nici asta nu se poate!... Să o răpesc acum îndată, s'o fur! Dar atunci trebuie să părăsesc Dorna!... Și unde să mă duc?...

Aici Osman se opri gânditor cât-va timp; dar de odată, ca și când ar fi fost mișcat de o coardă nevăzută, el tresări; ochii sel luare expresiunea unei hotăriri nestrămutate, și re-

incepându-și preumblarea cu pași răpezi și neregulați „fle!...” zise el, „m'oi duce ori și unde; avere am! Ce-mi pasă!—Ah Irino! Irino! restoarne-se pământul tu vei fi a mea! N'a fi zis că lui Osman ăi va sta o femeie în protivă!”

Apoi eșind afară el șueră puternic și un Otoman se presentă înaintea lui.

— Ali, zise Osman cu o voce grămadită, să-mi pregătești îndată o plută bună și să-mi ajuți a stringe tot din casă. Măne în zori de zioă plec.

— Vrei să te muți din Dorna?

— Dar.

— Și unde vrei să te duci?

— Nu știu.

— Ce însemnează asta, Osmane? Te vedeam turburat.

— Însemnează că ieu pe Irina cu mine și mă duc din Dorna.

— Iei pe Irina cu tine?... adaose Ali, plin de mirare, dar ai uitat poate că ea se cunună măne cu Mihai?

— Ba nu.

— Atunci nu te mai înțeleg.—Spune-mi, Osmane, ce ai de gând să faci?

— Vrau s'o fur in astă noapte. Eată tot! N'a vroit să meargă cu mine de bună voie, va merge de nevoie.

— Ah! Ah!... Pricep acuma. Să vede că mititica te-a fermecat cu ochiul. Vrei s'o ștergi cum s'ar zice de la nasul lui Mihai. Dar cu ce meșteșug ai de gând să faci astă isbândă?

— Ți-oiu spune mai pe urmă, Ali, pregătește-mi ăntei pluta și vino iute inapoi!

Ali, deprins a asculta de ordinele lui Osman, plecâ indata și peste o oară se intoar-se îndărăt cu un aer mulțemit.

— Pluta-i gata, zise el frecându-și mânele, o plută ferecată de minune; parcă-i făcută inadins pentru Irina. O se vă duceți că vântul.

— Ali, să incepem a stringe buclucurile.

— Să incepem.

Și amândoi se puse a culege tot de prin casă și a viri intr'o ladă mare ce sta deschisă in mijlocul camerei.

— Nu uită nimic, Ali!

— N'aibi grijă!

— Iea de colo chimirul cu banii!

— Numai decât! Asta-i lucru de căpitanie, mai ales când e vorba de a imblânzi căprioarele de munte.

— Pistoalele sunt oare grijite?

— Cum e oglinda?

— Iea și covorul de pe părete.

— Negreșit! Doar trebuie să vă fie moale pe plută.

— Dar de mâncare este?

— Eată colo in dulap un picior de miel și doue garafe de vin.—Vi-i pre de ajuns. O se petreceți ca doi insureței in luna de miere. Dar ean spne-mi cum ai să....

Ie lada in spate și haide!

Ali ascultă fără a mai aștepta vre un răspuns și amândoi plecară, însărcinați de tot avutul lui Osman spre locul unde era legată pluta de mal.

Pe drum, Osman părea gânditor, ear Ali mergea vesel și fără grijă, șuerând intre dinți un aer de munte ca și când n'ar fi fost vorba de comiterea unei crime,

— Ascultă Ali, zise Osman după câtva timp in toate zilele spre amurgul Irina are

obiceiul să se urce pe munte ca să-și aducă capra acasă de la pășune. Nimene altul nu se poate duce după dânsa, căci capra nu știe decât de glasul ei. Noi ne vom aține în crăpătura stânței ce vine lângă potică, și îndată ce vom zări-o trecând, ne vom arunca amândoi pe dânsa; unul o va ridica în brațe, celalalt îi va astupa gura să nu strige, ș'apoi....

— Hm! Dar dacă n'a fi singură, intimpină Ali, scuturând din cap.

— Pentru ce doar suntem doi și pentru ce avem pistoale la briu? răspuse Osman cu un ton amenințător.

— Vra se zică la nevoie trebuie să...

— Se'nțelege! N'o să ne lăsăm doar prinși ca șoarecul în capcană!

Ali încetă de a șuera. Ceea ce-l puse pe gânduri, eră nu remușcarea cugetului, nu uricioasa crimă ce trebuia să sevărsască, era pericolul ce-și atrăgea și el, luând parte la această nocturnă expedițiune.—Inimile înrăutățite, cât de deprinse ar fi ele cu crima, au totdeauna o porțiune de lașitate.

Pe drum mergând, ei întâlniră pe Ioan fle-

căul care venea de la malul Bistriței cu toporul pe umere.

— Buna vreme, jupăne Osmane, unde te duci?

— La Peatră, să vënd niște plute.

— Se vede că ai de gënd să zăbăvești mult acolo, de vreme ce-ți iei atâtea buclucuri?

— Așa ceva.

Și Ioan trecù înainte. Ear Osman părù foarte îngrijit de această neașteptată întâlnire.

— „Cine mi l'a scos înainte! — murmură „el in sine.—Totdeauna trebuie să-l întâlnesc „in cale. De cumva il va impinge păcatul să „meargă cu Irina după capră, a lui e dracul!“

Toate pregătirele furë făcute pentru răpirea Irinei. Osman aștepta numai să însăreze. Insfirșit soarele asfinți, invêlit in nouri deși și o noapte neagră incepù să imbrobode fir-mamentul. Luna nu era pe cer; numai ici cole se zărea pintre crăpăturile nourilor câte o stea. S'ar fi zis că natura însuși vroeste să-l ajute in criminala sa întreprindere.

— Să mergem, zise Osman, apucând pe Ali de mână.

Să mergem, dar n'ar fi bine să...

— Ce mai este? il intrerupse acesta increștând din sprincene.

— N'ar fi bine... să mai așteptăm puțin parcă-i pre de vreme.

— Nu-i pre de vreme. Nu vezi cât e de intuneric?—Ce!.... Vrei s'ajungem acolo când Irina va fi inapoi acasă?

— Ba nu;... dar vezi... mi s'a părut că.... socotesc că n'ar strică să mai luăm pe cineva cu noi.

— Mișelule! Te temi de o femeie? Haide când îți zic, că doar nu mergi la spânzurătoare! Apucă pe muchea dealului și nu tremura. Te-ai făcut fricos ca o muiere, de când ai schimbat hoția de codru pe negustoria de cherestele.

— Nu mii frică, Osmane, decât vântul imi șueră in ureche și mi-i cam rece. — Dar știi tu una, adaoase el, clănțănind din dinți, dacă Ion a fi înțeles ceva, ș'a fi spus lui Mihai?...

— Inainte și nu lungi vorba! Eată puntea; fă mai răpede; acuș suntem in crăpătura stâncei.—Ce calci ca pe cuie?

Astfel prin intunericul nopții, Osman și Ali,

ca doue umbre inaintau răpede dar cu precauțiune, spre locul unde trebuia să fure pe Irina. Ali mergea inainte și astă dată trebuie să mărturisim că mergea mai puțin impins de instinctul răului, decât de frica lui Osman.

In acelaș timp s'auzea sus pe munte un cântecul dulce și armonios ce trezeà in depărtare văile adormite :

Dragă căprioară,
 Mândră sorioară !
 Vino te grăbește
 Că noaptea sosește
 Și vântul e rece,
 Și stahia trece
 Ades prin părau
 La ceasul cel rău.
 Vin la mine-acasă
 Că'n flori și'n mătasă
 Eu te-oiu legăna,
 Și lin ți-oiu cânta
 Căntece de dor
 Să te-adorm ușor.

Era Irina care striga cântând, căprioara din munte. Căprioara auzi vocea ei, și sărind de pe stâncă pe stâncă, se scobori la picioarele stăpânei sale.

Irina  i netezi  erul, o sărută pe frunte  i
continuă cântând :

Dragă sorioară
Fii veselă, sbiar 
Ca m ni mă mărit
C'un m ndru iubit ;
M ni norocu-mi ride,
Cerul se deschide
 i'n el doue raze
Văd cum luminează
Cald zilele mele—
Știi tu ce sunt ele
Sunt raze din raiu!...
Ochii lui Mihai!...

C pri a deprinsă, cu asemenea desmerd ri
incap  a sbiera imprejurul ei, plină de bucu-
rie, dar spărietă ca de un  erpe ce ar fi z -
rit in earbă, ea se culcă pe trus-patru-picioa-
rele,  i ridic nd ochii spre Irina, se uită tre-
mur nd la d nsa.

Dragă ce oftezi ?
De ce l cr mezi ?
Ai vr'o suparare,
Nu  i-a priit oare
Apa de isvor ?
Sau ai vre un dor

Ce te arde greu
 Ca și dorul meu?...
 Pădurea vuește
 Vino te grăbește
 Că eu ți-oiu cânta
 Și te-oiu discânta
 De visul cel rău
 Și de dorul tău.

Astfel cântând, Irina se scoborea pe potica strimță, măind căprioara de funie. Când deodată două fantome negre ca fiorii morții, eșind din crăpătura unei stânci, se aruncară asupra ei. Ea vroî să se apere, dar mânele ei erau legate; vroî se strige, dar voacea ei era inădușită; cuprinsă de groază ea leșină. —Noaptea devenî și mai intuncăoasă, vântul șueră fioros prin desimea codrului.

IV.

Abie se ivise a doua zi soarele pe cer, și toată Dorna eră in picioare. Vestea despre disparițiunea Irinei tocmai in ajunul căsătoriei sale, ca ori ce veste rea, se respândi iute din om in om și toți alergau uimiți din toate părțile spre casa lui Nistor, pentru a

se incredința despre această nenorocită întâmplare. Mii de presupuneri se făcură într'o minută. Unii ziceau că Irina va fi căzut într'o prapastie, alții că se va fi inecat în riul Neagra, alții că o vor fi mâncat'o fiarăle salbătece, însă nici unuia nu-i venea în gând despre răpirea ei.

— Ce poate să fie? zicea Mihai frângându-și mânele; să nu vie toată noaptea acasă negreșit i s'a întâmplat ceva.... Să mergem oameni buni, se rescolim munții, să scoțiorăm pădurile, să o găsim numai decât!...

— Da să mergem! răspuse cu toții într'un glas.

— Stați! stați! strigă atunci de departe un om ce venea spre dănșii, alergând în fuga mare, și făcëndule semn din mână să-l aștepte.

Era Ion Flecăul.

— Ascultați! Zise el, abie resuflându-se, după ce ajunse în mijlocul grupei unde se află Mihai, a sară am întâlnit pe Osman cu toate buclucurile în spate, scoborându-se spre Bistrița.... Mi-a zis că merge la Peatră.... Azi am trecut pe la casa lui și am găsit'o pustie.... De cumva va fi el care.... atunci

este încă vreme.—El n'a putut să plece decât tot astăzi în zioă. De-om apucă de-a dreptul, îl vom ajunge aproape de *Toancele*, pe când a fi soarele de o suliță.

Osman în adevăr, după ce răpise pe Irina, stătù toată noaptea ascuns în munte, și abie în zori de ziuă cu două oare mai înainte, plecâ spre Peatră, căci numai zioa poate umbra pluta pe Bistriță.

De ar fi căzut trăsnetul pe capul lui Mihai, el n'ar fi rămas mai amețit. Fără a așteptă mai multe amărunțimi, el smuncì toporul din mâna lui Ion și se făcù nevêzut.—Într'o clipă se desfășură dinaintea ochilor sei tot adevêrul acestei întâmplări pe care nu și-l putuse esplica până atunci, și desperat ca tot omul ce se vede de odată căzut din culmea fericirii în culmea nefericirii, el hotărî sau să moară sau să-și resbune.

Pluta mănată de unde pîntre strimtorile Carpaților, face cotituri multe și merge încet, iar acel ce iubește merge de-a dreptul și merge iute. În mai puțin de două oare el urcă dealuri, coborâ văi, trecù peste râpi și peste ponoare, și ajunse în fine în virful ce-

lui de pe urmă pisc a cărui poale se scoborau în Bistrița. De acolo el zări la picioarele sale o plută mergând în josul apei.

„*Inspirșit*“.... zise Mihai resuflându-se adânc din piept. Ochiul seu recunoscu pe Irina. Ea ședea culcată cu capul răzemat de o grindă; la cârma din frunte era Ali, la cârma din urmă Osman, și amândoi tăind valurile cu putere, înaintau spre *Toancele*.

Toancele e cataractul cel mai periculos pe toată întinderea Bistriței. Strinsă între doi munți nalți și stâncoși, pînă care abie străbate lumina zilei, ea ferbe din fund și pînă în față ca și când ar curge pe o albie de foc. Valurile gem cu o turbare nespūsă și mii de stânci es ascuțite din sênul Bistriței inspumate. Vai! de plutașul care n'ar ști se conducă pluta pe acolo! Când nevoea îl silește se treacă prin Toancele, el se pregătește ca de resboi; esaminează mai înainte cârma; cearcă toate legăturile grinzelor pentru ca să se incredințeze dacă nu e vre-o sminteală; își suflecă mănecile, și-și face semnul crucei. Toate aceste pregătiri făcute în tăcere și cu gravitatea aceea ce inspiră totdeauna momen-

tul pericolului produc un efect ingrozitor mai cu samă asupra călătorului care pentru prima oară își espune viața in acest loc. Cum a intrat in Toancele, torentul a și luat pluta intr'un valmașag de spume, și purtată ca o scoică pe crestele valurilor, ea s'acufundă, se ridică se sfășie și se frământă intr'o luptă nesfirșită, și e destul de o singură greșală de lopată, pentru că dintr'ensa să nu mai rămăe decât țanduri. In fiecare an Bistrița inghite numeroase plute care s'alunecă cu nesocotință in această strimtoare, și fiecare stâncă poartă numele vre-unui nenorocit ce și-a perdut viața lângă dënsa Cimetier infiorător in care stâncele atestază ca și crucele locul unde acești nenorociți și-au aflat mormëntul!...

Fatalminte Osman trebuia se treacă pe acolo.

— Ali! strigă el de la cărma din urmă, indreaptă pluta spre malul stâng. El dădù acest ordin nu pentru a se feri de șuvoiul de care incepuse a se apropie, ci pentru că zări pe Mihai scoborându-se pe coasta dealului din dreapta, și vroì să pue intre ei amëndoi toată lărgimea riului, in scop de a-l impedecea să sară pe plută. Ȃnsă la cea ăntei lovitu-

ră de lopată ce făcù Ali pentru a esecuta mișcarea ordonată de Osman, pluta intră in curent și cu iuțala fulgerului, se isbi de o stâncă ce sta nevăzută sub apă. Grinzile părăire in legăturile lor și capëtul dinainte se cufundă in apă împreună cu Ali care perzëndu-și echilibrul se duse in fund luat de un val puternic. Pluta împinsă de șuvoiu după ce se invèrti câtva timp împrejur, se oprì apoi in loc de a curmezișul astfel încăt capătul din urmă atingea inalul drept.

Osman acumă nu mai putea nici inainta nici da inapoi. Vrënd, nevrënd, el trebuia să dea piept cu Mihai. „Cu atât mai bine „gândi el in sine, cel puțin m'oiu mântui de „dënsul odată pentru totdeauna,“ și inarmându-și pistoalele, se pregătì pentru lupta ce avea să decidă intre ei amëndoi.

Irina, palidă ca un cadavru se trezi din letargia in care fusese până atunce și ridicându-se in sus, intinse amëndoe brațele in direcțiunea de unde venea salvatorul ei. Ochii ei stinși, incunjurați de doue cercuri vinete nu puturë distinge nimic, și cu toate aceste ea il simți, il găci de departe, căci sunt mo-

mente in care acel ce iubește vede mai bine cu sufletul decât cu ochii.

In acea vreme, Mihai fiind într'o mână toporul, in ceealtă cuțitul, se coborea de pe munte ca o vijelie. Cu capul gol și cu pletele in vânt, el alerga nebun peste stânci și peste părae, și'n fuga lui turbată, răsipea cu piciorul petrele ce se restogoleau in vale cu sgomotul unei lavine.

„Doamne sfinte! striga el, dă-mi atâta putere, să-mi resbun așa cum doresc eu!” — Și prin toți porii, el respira resbunarea, ș'ar fi vroit să găscă un mijloc atât de răpede ș'atât de crud, ca intro singură clipală să-i stoarcă tot sângele din vine și să-l facă in acelaș timp să surefe chinurile morții, un veac intreg.—Căți-va pași încă și Mihai era pe plută... Atunci o detonațiune prelungită și mult repetată de echoul munților se auzi. Osman il luase la ochiu cu pistolul, il chitise bine, însă pluta șovăind sub picioarele sale, îi clătină mâna, tocmai in momentul când el descărcă arma, și plumbul trecu deasupra capului lui Mihai,

— „Ai scapat de unul; nu-i scapa de celalalt,”

urlă Osman furios, ridicând al doilea pistol asupra lui Mihai, ănsă și astă dată plumbul trecu pe alătura și se lăți pe o peatră.

În acel moment Mihai făcù cea de pe urmă săritură și cu turbarea aceea ce poate avea numai un om nenorocit ca dănsul, se aruncă pieptiș asupra lui Osman, și înșfăcându-l în brațele sale puternice, îl resturnă la pământ, înainte de a avea macar timpul să se resufle.

— Stăi căne fără de lege!— strigă Mihai, crășnind din dinți și stringându-l de grumaz ca într'un clește—a venit vremea să-ți dai samă de nelegiuirea ce ai făcut! Ie-ți zioa bună de la viață, că de acuma ești mort! Am să-ți sfărăm capul ca unui pui de șerpe și țărna ta spurcată, am s'o arunc la vânturi!

— Indurare!.... strigă Osman palid și înspăimântat de groaza morții.

— Indurare!.... Tu cei de la mine indurare?... Ființă păngărită!... Atunci când se va indura cuțitul ce am să-ți vir în pept, să nu te spintece; atunci când s'a indura apa în care am să te arunc să nu te inece; atunci

m'oiu indura și eu — Mergi in fundul iadului, să hrănești nopărcile din cărnurile tale!....

Și plântându-i cuțitul drept in inimă, îi inăduși cea de pe urmă resufare in sângele care ca un isvor zbučni din rană și stropi o stâncă ce sta alătura, martură de moartea nelegiuitului Otoman și de dreptatea lui Dumnezeu. Apoi ridicând in sus cadavrul, il aruncă in Bistrița unde fu inghițit de intunericul valurilor.

Toată această teribilă dramă, Irina o privi cu un ochin rătăcit, fără a-și pute da samă de cele ce se petrecuse inaintea ei.

Abie a doua zi, ea incepù a-și reveni in sine, și recunoscù că se află in casa părintească. La capul ei ședea Nistor cu părul alb ca omëtul, albit intr'o singură noapte și la picioarele ei Mihai ingenunchiat, urmărea și cu ochiul și cu sufletul toată resufarea ce eșea din peptu-i.

— Irino, îi zise acesta incălzindu-i mânele in mânele lui, nu ne vezi?.... suntem noi, Nistor și Mihai; ești in brațele noastre; eată casa tatălui teu; eată căprița.

Atunci ea deschise niște ochi mari, se uită

imprejur și un șiroiu de lacrimi îi inundă fața.

— Mihai! zise ea cu o voce intreruptă revenind ca dintr'un vis, a! te cunosc.... Ea-tă și tata!.... Veniți amândoi, veniți mai aproape!.... Ce s'a întâmplat?.... Oare adevărat să fie?.... Mi-i frică, nu mă lasați!

— Irino, nu te mai teme: ești cu mine, logodnicul teu. De acuma vei fi fericită: Dumnezeu te-a scapat!

— Fericită!.... Ce zici?.... O! asta nu se mai poate!... Intoarce-ți de la mine fața, Mihai!.... Steaoa mea a căzut!

— Irino, dar tu nu ești vinovată! adu-ți aminte că ești logodnica mea, că mi-ai jurat să-mi fii soție. Eu te iubesc și fără tine nu pot trăi!

— Ascultă Mihai! continuă ea sculându-se în picioare și uitându-se la el c'un nesfârșit amor, și eu te iubesc, te iubesc din tot sufletul meu!.... știe Dumnezeu câte lacrimi am vărsat pentru tine; câte zile și nopți am petrecut fără somn; câtă bucurie și câtă amărăciune au inecat rând pe rând inima mea, în zilele în care te vedeam sau nu te vedeam!

Dar astăzi nu mai sunt vrednică să fiu soția ta. Sufletul meu e veșted ca floarea bătută de brumă ; urgia iadului m'a atins !....

— Și ce vrei să faci, Irino ?.... Pentru Dumnezeu spune !...

— Am ajuns până la pragul fericirii, și acolo ușa mi s'a închis... ș'am ramas in lume fără bucurie, fără lumină ș'am văzut in vis pe maică-mea că s'a sculat din mormânt și mi-a pus pe cap un hobot negru zicându-mi așa : Du-te, Irino, dute la monastire și jălește norocul teu perdut !.... Mihai, eu trebuie s'ascult poronca mamei mele... Tu uită-me !... Nu mai cere de la mine remășițele unei dragoste adăpată de otrava nelegiurii... Lasă-mă să port haina cernită a pusciciei, că cernit e sufletul meu !.... Și de acolo eu m'oiu ruga pentru tine, și Dumnezeu ți-a indulci inima ; că inima ta e bună și Dumnezeu și mai bun.

Astfel grăind, Irina părea transfigurată ; obrazii sei se'ncolorară, de o roșată vie și o rază cerească ilumina ochii sei.

Mihai și Nistor ascultau vocea ei inspirată ce se respăndea ca parfumul in aer, și nu credeau însuși auzului lor. Inmărmuriți, fără

simțire, îi nu putură rosti un singur cuvânt, căci resuflarea li se oprise în pept.

— Mihai și tu tată!—adaose, ea cu accentul celei mai profunde dureri—uitați-vă în ochii mei și vedeți aceste lacrimi!.... Ele sunt lacrimile inimei mele.... Ele vă vor spune că ducându-mă la monastire, las cu voi inima și sufletul meu!.... Ah! veniți până a nu ne despărți să vă dau încă o sărutare!.... ș'apoi.... Remăneți sănătoși!

Mănele ei oboșite căzură dealungul trupului și capul i se plecă pe pept. Nistor o cuprinse în brațe și o sărută lung pe frunte scaldându-i fața într'un pârâu de lacrimi; dar când veni rândul lui Mihai, o! atunce ei nu putură nici macar să plângă; amorul și durerea se resculară cu atâta violență în inimile lor, încât în acest ultim sărutat era să se ducă și ultimul suspin a vieții lor.

Cu câți-va ani în urmă, se răspândi vorba între Dorneni, că la o monastire din fundul munților, murind o călugăriță frumoasă încă, dar apasată de mari nenorociri, o lumină de sus se scoborea în toate nopțile pe mormen-

tul ei. Ear de atunci incoace plutașul de pe Bistriță, de câte ori trece prin Toancele, arată străinului ce călătorește cu dănsul o stâncă fioroasă, acoperită de mușchiu, zicându-i aceea-i *Peatra lui Osman!*

COMOARA DE PE RARĂU.

Intovărășit de un călăuz din Dorna, tănărul Costin se urca pe muntele *Rarău* care este unul din cele mai înalte piscuri ale Carpaților. Deasupra Rarăului stau clădite două stânci gigantice numite *Petrele Doamnei* îngrite de timp, sfâșiate de furtuni și care văzute printre neguri cu turnurile și murii lor fantastici samănă a fi un palat zidit în văzduh.

Atras de curiozitatea acelor stânci, Costin se urca încet și greu în urma călăuzului pe o potică strimță unde abia găsea destul loc spre a-și așeza piciorul, având în dreapta muntele ce se înalță ca un zid deasupra capului său, și la stânga o prapastie fioroasă, în fundul căreia se zărea șerpuiind Bistrița mică ca o cordea. Cu cât înainta, cu atât coasta

devenia mai repede și mai impracticabilă. Cararea se strimta, din ce în ce mai mult, și pe unele locuri dispărea cu totul.

Era în luna lui August.

Aerul recoros și parfumat ce se esală din sinul codrilor îi străbătea adânc în piept, și ochii sei alergau rătăcind din loc în loc admirând când figurele bizare ale stâncelor, când cursul impleticit al Bistriței, când șesurile întinse și aurite ce se zăreau dincolo de munți la marginea orizonului.

Trei oare și jumătate Costin urcase mereu la deal și căldura soarelui începuse a-i acoperi fruntea de sudoare.

— Domnule ! îi zise călăuzul desfăcându-și traista cu merinde, te vîd cam ostenit ; gustă ceva din vinul ista să mai prinzi la putere, și să ne grăbim pasul, ca nu cumva se fim siliți se dormim la Petrele Doamnei, cu liliicii și stafii.

— Ce, sunt stafii pe acolo ?

— He ba ce ! Acolo nu-i loc curat, cică în toată noaptea se preumblă pe virful Răului umbra Domniței care a botezat stâncile cu numele ei.

— Ai văzut-o vre odată ?

— Să mă ferească sfântul!

— Și ce Domniță era aceea?

— Da mai știu eu, Domnule! Se povestește din părinți că gonită de Turci ea s'a urcat pe Rarău și a ingropat sub stânci toate odoarele țerei. De aceea se vede une-ori acolo în miez de noapte o pară de foc galbenă eșind din pământ. Când ai plecat de la câmp n'ai venit aice pe valea pârăului *Suha*?

— Ba da.

— Apoi n'ai trecut prin un sătuleț care se chiamă *Tabăra*? *)

— Am trecut.

— Ei bine, acolo se spune că s'a oprit tabăra turcească care gonia pe Domnița și de aceea satul a ramas cu numele de *Tabăra*. Apoi mai în sus tot pe *Suha* n'ai întâlnit un alt sat care se numește *Iesle*?

— Am întâlnit.

— Acolo cică era ieselele călarimei Domniței care fugia de oastea păgănilor—Dar să mergem Domnule că e târziu și n'am gust să fac la noapte cunoștință cu știma Comorei.

*) *Tabăra* și *Ieselele* sînt doue sate în drumul ce merge de la *Mălini* spre *Dorna*.

— Știi una, zise Costin surizënd, dac'am remăne astă noapte acolo sus la pietrele Doamnei să vedem și noi para cea galbenă și umbra Domniței ?

— Ba zeu, respunse călăuzul jumătate serios jumătate în glumă, ți-ar trece prin min-te să faci una ca asta ?

După alte doue oare de suiș, ei ajunserë pe culmea Rarăului, unde Domnița își îngropase comorile. În acest interval un fum alb și umed începù a se ridica din fundul văilor, și în scurt timp se incinse toți munții cu un vël argintiu, nelăsënd să se zărească decât culmele lor. Costin care de pe vârful muntelui vedea la picioarele sale, intinzëndu-se această mare de aburi deasupra căria razele soarelui scânteeau cu mii de colori, nu-și putù stăpăni emoțiunea.

— A ! Căt e de frumos ! exclamă el.

— E frumos nu-i vorbă, zise călăuzul, dar nu pre îndămănos.—Ce dracul ! adaoșe el după o paușă, uitându-se cam cu îngrijire la cer, de căte ori mă urc la afurisitele aste de pietre trebuie să mi se întâmple căte ceva.

— Ce ți s'a mai întâmplat ?

— Intr'un rând mi-a luat dracul pălăria din cap și a aruncat'o in ripă ; in alt rând mi-am sclintit un picior, ș'acuma o să ne prindă furtuna.

— Unde vezi furtuna ?

— Ean uită-te colo hăt de parte spre dealul Măgurei.

— Ei bine ?

— Nu vezi nourul cel negru cum vine ca un balaur peste noi ? Vai de oasele noastre dacă n'om da dos undeva ; o să ne ducem după pălărie !

Ei se găseau acuma lângă stâncele uriașe, numite Pietrele Doamnei. S'ar zice că Răul căt e de mare geme purtând pe spinare povoara lor. Măncate de șiroae, brazdate de fulgere, ele se despică pe unele locuri in cavități adânci și intunecoase in sinul cărora s'auude din când in când strecurându-se picăturile de apă ce isvoresc din umezala nou-rilor.

Costin privia cu sfială la stâncele ce-l apasau prin măreția lor, și eată că i se opri-ră ochii pe un soi de bizunie, care se des-

chidea floaroase la piciorul stâncelor și mergea adânc în pământ.

— Ce este aceasta ? întrebă Costin pe călăuz.

— Astă groapă n'are fund ; să zice că merge până în măruntaile pământului. Ea nu de mult s'a ivit și intr'ênsa locuește stafia muntelui. Dar pentru Dumnezeu Domnule, să nu perdem vremea ! Furtuna ne grămădește din urmă, și dacă nu vrei să te dai hrană corbilor, haide iute în vale ; cunosc un loc unde ne putem adăposti.

În adevăr munții luase o înfătoșare posomorită. Vélul cel întins de neguri se desfăcú în nenumărate păcuri care mênate de vânt rătăceau și se încrucișau în vèzduh, întocmai ca niște legiuni ce se pregătesc de luptă. Turmele împrăștiate pe plaiuri simțind apropierea furtunei, alergau se caute adăpost, și tălănțele lor sunau lugubru pintre freământul codrului. Tunetul începù se clocotească prin văi.

— O să mă jur să nu mai calc pe aici murmură călăuzul, ia sama unde pui piciorul... Ține-te de mine și nu te pre uita în

jos.... Bine-mi spunea tata că nu-i loc curat aice.

Costin simțind pericolul, își grăbea pașii cât putea spre a ajunge mai curând la locul de scăpare. Fulgerile îi sclipeau pe dinaintea ochilor, și nourii spărgându-se într'un șuvoiu de ploae, umflară într'o clipă toate pâraele care in cursul lor turbat luau cu sine pământ și pietre și le rostogoleau in vale.

De la un loc Costin nu mai putù face nici un pas înainte. Cararea era ruptă in doue. O ripă infricoșată sta deschisă dinaintea sa, prin care era cu neputință să treacă spre a ajunge la celalalt capăt de carare. Atunci el se crezù perdut.—Avënd in față și in stânga ripă, in dreapta zidiul, obosit de ostineală, udat până la oase, el se incleștă cu amândouë mânele de o rădăcină de brad, și se culcâ la pământ.

— Fii mai verde, domnișorule nu-i vreme să tremurăm de frică. Ducă-se pe pustii ne-ătăiat drumul; dar bun e Dumnezeu! De-om trece de aici suntem scapați.

Și fără a perde un minut, călăuzul scoase din traistă o funie lungă, legâ pe Costin de-

acurmezișul trupului și luând celalalt capăt în mână, își făcù semnul crucei și apucă de-a dreptul pe păretele muntelui. Intreprinderea sa era din cele mai periculoase. Deasupra sufla furtuna așa de puternic încât ducea păserile d-ea roata în aer, și amenința când de când să-l restoarne în abis, de desubt pământul năsipos și ud ăi luneca sub picioare, și cu toate aceste el se urca mereu ajutându-se când cu piciorul, când cu brațul de fiecare ruptură unde putea să se sprijine, de fiecare bolovan, de fiecare creangă, până ce în fine ajunse pe coama stâncei. Apoi resuflându-se adânc, el începù a trage cu funia la sine pe tovarășul seu din vale :

— Ia sama și nu te teme! strigă el.

Costin vezându-se atuncea ridicat în sus în mijlocul unei furtuni care urla a moarte în urechile lui, și sprijinit numai în funie deasupra unei prăpăstii de câteva mii de picioare pe marginea căreia se legana intocmai ca limba unui ornic, simți tot sângele amortindu-i în vine și un vël negru i se puse pe ochi.

El perdù conștiința de sine și nu se trezi

din amețală decât mult timp după ce călăuzul îl ridicase și așezase deasupra stâncei.

— Pe cât îmi aduc aminte, zise călăuzul, este aici o peșteră unde ne putem ocroti; apoi uitându-se în dreapta și în stânga, Ha! strigă el cu bucurie, eat'o!...

Atunci ei se coborîră cu incetul în peșteră unde abie era loc pentru amândoi.

— De acum șezi jos și vino-ți în fire, căci prin mare și grea cumpănă am trecut.

— Suntem oare scapați? murmură Costin. Uimit de primejdiile prin care trecuse.

— Scapați buni tefiri! Mulțemește lui Dumnezeu. Alții au pățit'o mai rău decât noi.—

— N'ar fi fost oare mai bine să fi rămas la Petrele Doamnei în vr'o crăpătură unde, decât să ne coborim aici?

— Doamne sfinte! Pesemne D-ta tot nu crezi c'acolo sălășluește ducă-se pe pustii?— La Petrele Doamnei se încrucișesc vânturile din toate părțile, și ai fi sburat ca o frunză în vîzduh, sau ai fi rămas turtit sub vre un bolovan cât casa, sau te-ai fi prăbușit în fundul pămîntului după cum s'a întîmplat lui Simion flecăul, Dumnezeu să-l erte, căci la

vremi grele ca de-al de aceste titva Rarăului se clatină ca virful unui copac.

— Ce fel s'a prăbușit Simion ?

— Apoi nu mă mai întreba, că-mi plânge și acum inima în mine și doar cât l'am sfătuit să nu se potrivească unui cap de muere. Numai dă!... Când se leagă păcatul de om trebuie să-l tragă. Așa-i părdalnica asta de dragoste !

— Vra se zică era și o femeie la mijloc ?

— Ba bine că nu ! Să știi de la mine că ori unde s'a întâmpla vr'o nenorocire, trebuie să fie amestecată o codiță de femeie acolo. Această reflecțiune făcù pe Costin să suridă. El începuse a uita emoțiunile sale de când se afla ascuns sub stincă, când de odată o dețonațiune teribilă se auzi deasupra capului seu.

— Ce este ? striga Costin sărind drept în picioare.

— Nimică !... o fărămătură de stincă se duce de-a roata în vale. Ucigă-l crucea le aruncă cu praștia de sus, dar ce risipește zioa, el pune noaptea la loc. Deaceea petrele Doamnei stau totdeauna întregi. Fii ănsă liniștit : aicea n'avem grijă, afară dacă s'a risipì mun-

tele întreg, lucru de care ne-a ferit Dumnezeu. Vorbiam adineoarea de Simion. Ce bunatate de flecău mai era! Nici c'a mai fost un al doilea pe meleagurile noastre.

El era fecior de mijlocaș și cam sarac dar voinic, ca un puiu de zmeu și măndru de fermeca toate fetele din sat. El ănsă își căută de sărăcia lui și nu se uita nici la una dintrênsele; și mări că trăia bine și liniștit... Eată că intru una din zile sosi la biserica din sat un popă de la un târg din vale, care avea o fată naltă și subțirică ca o trestie și cu niște ochi adormitori de șerpoaică. O chima Catrina. Fudulă ca toate târgovețele, ea nu visa decât fuste și rochii, cordele și capele, lucru ce nu erau de obrazul ei, și nici că se punea alătura cu vr'o fată de a noastre.

Să te ferească Dumnezeu de fetele de popă! Ceva, ceva de-or fi sprincenate nu le mai ajungi cu prăjina la nas. De soiu țărănesc și cu gărgăuni de cucoană în cap, ele sunt cum e mai rău, nici țarance nici cucoane.

Simion de cum o vèzù, ăi căzù curmezis pe inimă, și mult amar începù să ofteze. Ear fațarnica de fată nici il primia, nici il res-

pingea, ci îl ținea mereu în îngăimeală, și ca să-l năucească mai tare, une-ori îi zimbea cu noimă, privindu-l pe sub geană, alte ori se făcea că nici îl vede, încât bietul flăcău cădea tot mai tare în boala dragostei și se usca cum să usucă frunza de vântul toamnei. Zioa el nu mai muncea, noaptea nu mai dormea, și lucru mare! El care se lupta în pădure brățiș cu ursul, dinaintea ei nu îndrăznea se zică un cuvânt: decât, unde o întâlnea, se uita lung în ochii ei vieleni, și ea șerpoaica ridea în inimă.

Dacă vre un bătrân din sat îi zicea prietenește: „Măi băete ie-ți de samă, nu te lasa calcat de un picior de muiere,“ el îl privia dușmănește și-i răspundea restit crezând că-l sfătuește de rău. Ear celelalte fete suspinau și ziceau: „Pecat de el!“

Din cășlegi și până în paști el se munci mereu cu patima fără să-și mărturisească pe față dorul ce-l ardea, când atunci Catrina i se arată mai mult decât totdeauna dulce ca fagurul de miere. Ea se dete în scrânciob cu dănsul, la joc se puse lângă dănsul, tot stringându-l de mână și spuindu-i vorbe prefăcute

ce-l umpleau când de frică, când de nădejde, astfel încât Simion, neînțelegându-i mrejele și socotind c'a venit vremea să-și verse focul inimii, o ceru de soție într'un noroc. Inima într'ensul să bătea ca vai de el.

— Hei Simioane! ăi respunse Catrina, ai tu destu-i bani să-mi pui pe cap ștergari de matasă, și in gât salbă de aur?

— Ba nu!

— Apoi, dragă, caută-ți femeie de sama ta. Nu m'a învățat tata carte să mă învălesc in catrință și să dorm pe așternut de mărăcini.

— Bravo! strigă Costin imi place astă mândrie la o fată de popă.

— Diavolie femecască, Domnule! Pe urmă s'a știut ce-a fost pricina. Adecă că era lo-godită de mai înainte c'un arendaș bogat din vale și nici gândia să iee pe Simion de barbat.

— A! înțeleg. Ea voia să aibă pe unul pentru arenda moșiei, și pe celalalt pentru trecere de vreme, cum s'ar zice.

— O fi și asta, că mari șirete mai sunt femeile. Unde pui D-ta mândria Catrinei când vedea ea că Simion numai la dënса se uita.

Ea voia să fie cea d'ăntei în sat, și pentru asta puțin îi păsa ei că, el nemernicul, își va sparge capul. Un om ca dănsul nu însemna nimic, când era vorba să umilească pe celelalte fete. Simion însă nu se pricepea la așa lucruri. El ținea a lui una și bună. O iubia și voia să o aibă de soție. Auzind răspunsul ei, el remase amețit ca și cum l'ar fi lovit cineva cu o săcure în cap. De unde era el să adune atâta bani? . . . Să muncească, îi trebuia viața întreagă; să hoțască, nu-l lasa eugetul, că era fecior de tată cinstit. Un întineric i se făcù dinaintea ochilor.

Se vobia din bătrâni că la petrele Doamnei sunt comori îngropate de Domnița care se resboise cu Turcii, și el știind aceasta, își puse în gând să le sape. Vezi Domnule unde te duce pustia asta de dragoste! Ferește-te cât vei pute de dănsa, căci ea mușcă în inima omului cu dinți de câne turbat. He multe am văzut eu în viața mea până când am cărunțit!

Așa într'o bună dimineață Simion care nu mai știa ce face, își luă hărlețul în spate și se urcă pe Rarău. Păcatul îl păștea din ur-

mă. Nu știa sermanul c'o să-i remăe casa vėdovă și neamurile cernite, că boii lui au se uite a trage'n plug, că ogorul are se i se pă-răginească, și că pe urma lui va plănge tot satul, afară de Catrina. Imi aduc aminte că in acea zi cănele lui urlă mult a pustiu.

Aice călăuzul se oprì, și o lacrimă i se furisă pe sub geană.

— Să nu rizi Domnule, că eu om bătrân nu-mi pot stăpăni plănsul; dar vezi D-ta, când se prăpădește pentru niște minciuni femești o floare de flecău ca dēnsul, mă doare zeu in suflet. El a sapat tocmai in locul unde ai vėzut groapa cea fără fund, și pre cât se ințelege i s'a prăbușit de odată pământul sub picioare și l'a inghițit. Trei zile după aceea un cioban a găsit cojocul lui și a dat peste afurisita de groapă care numai fusese până atunci. Ce s'a mai fi petrecut acolo sus?—Dumnezeu știe; decât părinții nostri povestesc că ori cine s'a suit la petrele Doamnei cu gând să sape comorile, inapoi nu s'a mai intors. Trei limbi de foc, se zice, că se ivesc din pământ indata ce incepi a sapa, ș'apoi s'arată știma comorei. Atunci urlăte și vaete s'a-

ud in văzduh, și de-i ziuă, soarele se întuneacă; și de-i noapte stelele s'ascund, și furtunile pornesc din câte-și patru colțuri ale cerului, ș'apoi în praf și în pulbere se prefacă oasele nenorocitului ce a cutezat să atingă odoarele Domnești.

Astfel Domnule s'a prăpădit Simion.

— Dar Catrina ce s'a făcut? întrebă Costin.

— Catrina a murit fată mare, căci arendașul a părăsit-o auzind de moartea lui Simion, ear alt nebun nu s'a mai găsit care să alerge după comori pentru dânsa.

Furtuna încetase. Nu se mai auzia decât foarte slab vocea tunetului care gema în loc departat. Soarele reapărî vesel dintre nori, și aburi calzi se ridicau din pământ pe urma torentelor; ambii călători părăsiră peștera și după două oare de scoboriș ajunseră în vale unde se odihniră de ostenelele zilei. Costin ânsă avu în acea noapte un somn neliniștit, căci revăzû prin vis toate prăpăstiile prin care trecuse zioa, și toate stafiile despre care îi povestise călăuzul. Ceea ce-i remase mai

puțin în minte, fură sfaturile ce-i dădu-se bătrânul său tovaroș de a se feri de amor. Astfel de sfaturi au totdeauna soarta de a rămâne neascultate.

PRIVIGHETOAREA SOCOLEI.

I.

Eleonora era o fată frumoasă cu ochi negri fărâncători care se furișau pe nesimțite în inimă. Fața ei era totdeauna veselă și sufletul ei fără grije. Nimene nu știe istoria ei de la început. Unii zic că ea a fost măritată cu un neguștor bătrân și gelos, într'un fund de provincie oare care, unde ne mai putând trăi cu nesuferitul ei Cerber, îl lăsă într'o bună dimineață singur cu gelosia sa, și resări de odată în mijlocul Iașului—ca ghiocelul în câmpie.—Alții susțin că de mică copilă ea fû aruncată într'o monăstire unde creșcu evlavioasă într'o atmosferă de rugăciuni și de tămăe, dar că în momentul când era să

primească darul călugăriei, un spirit reu îi șopti doue vorbe la ureche, și ea despărù din monăstire ca prin minune, lăsând să creadă pe cuvioasele sale surori, că Dumnezeu a ridicat'o în ceruri cu trup cu tot.—Astfel de vorbe circulau pe sama ei.—E rău când nu se știe originea cuiva, mai cu samă a fetelor frumoase. În lume sunt multe limbi rele dispuse a cărti și puține urechi dispuse a nu crede. Tot ce știm noi este că Eleonora era cea mai drăgălașă ființă ce a putut se vadă Iașul în zidurile sale. Zioa ea lucra la o modistă pe strada Mare și noaptea se retrăgea la dēnsa acasă, o căsuță mică pe strada Socolei, unde făcea delicia mahalalei. Ea își petrecea viața ca păsările; se culca cântând, să scula cântând, și voacea ei argintie resunând prin [giamurile ferestrelor, trezea adese ori vecinătatea din somn, așa încât babele răutăcioase o numiau tricolicul de noapte, ear băeții *privighitoarea Socolei*.

Eleonora era o ființă curioasă și plină de contraziceri. În ochiul ei deși ar fi putut ceti cineva o inimă nestricată și un fond de multă bunătate, totuși aceste prețioase tesau-

re se ascundeau sub un exterior de neretată ușurătaie. Astfel ea nu departa de la sine nici pe unul din junei eleganți ce-și făceau o glorie de a o compromite; unuia arunca o ochire, altuia un zimbet, celuiialalt o strinsătură de mână, și risipitoare ca copilul cel darnic, ea împărțea la toți câte ceva din grațiile sale, numai inima ei nu lua parte la acest joc nebunatic a tinereților sale.

Eleonora, această păsăruică, cântând și cochetând ajunse în scurt timp a fi copila de modă a Iașului. Ea părăsi lucrul de la modistă și se mută în centrul târgului. Modesta ei cameră unde o dinoară cea mai precioasă mobilă era o mică oglingioară dinaintea căreia își peptăna părul seu lung și negru, se prefăcù acum într'un buduar elegant plin de obiecte de artă, ce erau atâtea daruri primite de la atâtea inimi suspinănde. Și cu toate aceste Eleonora nu părea a fi mai fericită de cât mai înainte.

Ar fi luat'o cineva drept o femeie sătulă de toate rafineriile vieței sau drept un copil neștiutor de osebirea ce este între lipsă și avere. Ea singură nu-și pute da samă de ce

se petrecea in sine. Cu cât inainta mai mult pe această cale de plăceri cu atât inima ei se inchidea mai tare. Adese ori când, amețită de vuetul vieții, ea se uita in jurul ei la turma de curtisani ce stăteau gata să depue la picioarele ei și punga și amorul lor, ea se simțea singură și par'că ar fi regretat atunci vesela ei sărăcie, pe când nu avea alt lingușitor decât oglingioara cea mică care o îngăna dimineața așa de gracios.

Eleonora asista une-ori la prânzuri și supele, și amesteca cântecul ei cu clinchetele paharelor. Fumul șampaniei o ridica la entusiasm. Atunci ea scotea din pept note necunoscute ce imbatan auzul și ochii ei se aprindeau ca niște diamanți. Când Eleonora era tristă, ea sëmăna ca o floare ce se pleacă sub povoaara picătorelor de rouă, ănsă astfel de momente erau rari și treceau răpede cum trec nourii sburători pe un cer vecnic senin. Intre inima și simțurile ei nici o legătură nu esista; ea cheltuea pe cele din urmă, fără să știe că posedă pe cea d'antei, și numai cântecul ei revela une-ori că este ceva

in pieptul ei mai presus de simțuri care n'a vorbit încă și atunci Eleonora devenea tristă.

Eleonora era generoasă. Când vre unul dintre amicii sei care compuneau obicinuit cercul ei de petrecere, era in lipsă, sau bolnav, nu era mână mai darnică decât a ei, nici păzitoare mai neobosită lângă căpătâiul lui.—Ce-i pasă ei de lume! Ea ridea de lumea care ridea de dēnsa. Natura o făcuse să cânte și să ridă și ea își indeplinea destinul ei.

Când Eleonora se preumbla pe jos in costum scurt care lasa să se vadă niște picioare mici și sprintene ce abie atingeau pământul, nu era trecător care să nu-și întoarcă capul după ea; ear când era in trăsură gătită cum știa ea să se gătească, nu era regină care ar fi putut să i se pue alătura. Cochetă și naïvă, ușoară și nepăsătoare, și totdeauna veselă, eată Eleonora. Era un flutur atras de ori ce miros, un capriciu leganat de toți zefirii.

Doi ani trecură și Eleonora nu perdū roșata din față, nici veselia din ochi. S'ar fi zis că in fiecare dimineață ea reintinereste. Peptul ei nu cunoștea suspinul. Ea plutea in

viață cum plutește scoica fragedă pe mare a cărei valuri o mână ori și unde dar nu o confundă. Ea intrase pe poarta cea mare a lumii pe unde atâța intră și atâța se perd; pe dănsa însă o intimpinase la prag plăcerea și o luase drept fiică, frumuseța și-o luase drept soră, norocul și-o luase drept stăpână. Negreșit că un moralist cu fruntea posomorită ar fi avut ce bănuî contra nebuniilor Eleonorei; cu toate aceste ea nu avea conștiință că face vre un rău. Ea trăia și credea că asttfel să trăește. Ea nu știa că virtutea incepe acolo unde se sfirșesc plăcerile și că morala e un câmp pustii unde nu crește earbă verde. Ea se vèzù incunjurată de toate plăcerile ce imbată vrista de doue-zeci de ani, și le sorbea pe toate plătindu-le cu tinereța și ochii sei frumoși. Eleonora făcea răul ce face parfumul rosei care se perde fiindcă toți îl aspiră.

II.

Eleonora era incunjurată de tinerimea elegantă a Iașului. Era în cerințele timpului de

a fi primit în salonul ei, și o obligațiune de a-i face curte. Dar dintre toți cel mai îndărătnic curtisan și mai fără noroc era Iancu, un tîner nalt și uscăcios cu pîrul lins, cu ochelari pe nas, foarte sentimental în vorbe și foarte afectat în îmbrăcăminte. Dacă fiecare dintre amicii Eleonorei isbuciră a căpîta ceva din favorile sale, el ănsă nu isbuciră la nimic și invidia îl frămînta adînc în inimă. El ura pe toți amicii Eleonorei, ear pe dînsa o ura și mai mult, căci era om rău și pasiunea lui nu pornea dintr'un isvor curat. Nimic ănsă din cele ce se petreceau în interiorul lui nu se reflecta pe fața-i. El avea una din acele figure de ceară cărora împrejurările știu totdeauna să le dea expresiunea ce trebuie. Lîngă Eleonora era amoretz pînă la culme, lîngă tovarășei sei amic pînă la moarte.

— Eleonoro! zise el, într-o zi din zile, găsind-o singură și luîndu-i mîna să o serute, pentru ce această mîna se întinde așa de ușor la alții, și așa de greu la mine?

— Ți se pare, răspuse ea.

— O! Eu nu mă înșel; eu vîd pre bine că sunt cel din urmă ales al inimii tale și

când a-i ști cât mă face să sufăr această nedreptate.—Eleonoro! De ce nu mă iubești? eu te-aș face așa de fericită cum....

— Ha! ha! ha! il intrerupse Eleonora cu un lung hohot de ris. Ear ai venit la mine posomorit ca vremea cea rea. Nu știi tu că inima mea este închisă la iubire?.... Eu din amor culeg numai plăcerea acolo unde cred că o găsesc, ear suferința, dorul, chinul etc. le las pentru niște nebuni ca tine. Socotești tu că paserea intră de bună voie in cușcă?

— Dar ce să fac să pot atrage și eu macar una din privirile tale?

— Să-mi vorbești mai puțin de amor și să nu fii așa gelos.

Ea însă nu știa cât venin ingrămădeau vorbele ei nepăsătoare in inima celui ce-i vorbea de amor.

In acel moment s'auzì sunând clopoțelul și camariera Marița, anunța pe junele Iorgu intovărășit de un alt june necunoscut.

— Buna zioa, Eleonoro! strigă Iorgu care intrând in odaie depuse o sărutare cu sgomot pe fruntea ei, dă-mi voe să-ți presint pe verul meu Petru, un june provincial și rușinos ca o fată mare, El a eșit din cărți ca să in-

tre in lune; te rog să-l numeri între amicii tăi. Poate vei isbuti să faci ceva dintr'ensul.— Această prezentare originală puse pe junele Petru in o mare confusiune. Ȃnsă Eleonora veselă că se vedea acum scapată de tristul ei adorator care nu-i vorbea decât de banii și de inima lui, ponegrind pe toți ceilalți, intinse mână noului venit cu aceeași familiaritate ca și când l'ar fi cunoscut de o sută de ani, și-i zise cu cel mai gracios suris:

— Imi pare bine de cunoștința Dumitale Domnul meu, și pentru ca să o intărim mai bine imi vei da brațul să mergem la preumblare; mă inăduș in casă.—Iorgule așa-i că o să mă intovărășești.... Dar tu Iancule, ce te faci?

— Eu, zise el.... Eu foarte mulțămesc; am o intălnire tocmai acum pentru o afacere oare-care, și după ce făcù doue, trei inchinăciuni foarte adânci eși din casă urmat de ceilalți.

— Eleonora și Petru mergeau inainte, ear Iorgu distras cum era mergea mai incet oprindu-se la fiecare fereastă prin care zărea vre

o fată frumușică, și astfel nu putea să audă convorbirea tovarșilor sei.

Brațul Eleonorei care se vedea rotund și trandafiriu prin horbota transparentă a hainei sale se răsema cu voluptate pe brațul lui Petru, ear acesta cu sângele ferbinte cum e omul la vrista de 22 ani nu știa ce se gândească de această ființă care avea atâta libertate în vorbă și atâta lumină în ochi.—În vorbire multe de toate.—Începură cu lucruri indiferente cum se începe totdeauna, trecură apoi la frumusețele de țară în mijlocul cărora Petru își petrecuse anii copilăriei, și sfârșiră cu amorul. Cine nu știe cât de nesecat este, și unde te duce acest isvor nesfârșit de convorbire.—Amorul zice lumea e o costișă înflorită pe care luneci răpede, căci la fiecare pas întâlnești câte o minune.—Eleonora deprinsă a asculta limbajul afectat și fanfaron al tinerilor Iașeni fii surprinsă să găsească în acest june nou venit simțiri frumoase și o inimă curată. Ear Petru fermecat de ochii Eleonorei vorbea vorbe inspirate ce resunau ca o musică în urechea ei.

— Este ea oare un ânger sau un diavol? gândea Petru.

— Este el oare visul ce am visat? gândea Eleonora; și de frică să nu-și trădece secretul gândurilor lor, ei nu îndrăzneau să se uite unul la altul. Când ânsă împinși de o putere neinvinse, ei se priveau un moment ochi în ochi, ... atunci inimile lor se stringeau de o dulce și nespuse uimire.

Ei se preumblară până în noapte și s'ar fi preumblat mult încă dacă voacea ironică a lui Iorgu nu i-ar fi chemat la realitate.

— He! tinerilor, striga el, am obosit alergând după voi. E vreme să ne ducem pe acasă. Nu te credeam Petrule așa bun de gură.

Eleonora tăcù: aceste glume ăi părură de rău gust, ear când veni momentul despărțirii mânele lor se strinseră fără voie și ochii lor se priviră îndelung. Noaptea și unul și altul avură somnul agitat. Petru se sculă la miezul nopții deschise fereasta de la odae, unde i se părù că se înădușă și privi mult la stelele ce scelipeau pe cer—stele așa frumoase el numai privise. Ear Eleonora avù

visuri curioase; i se părù că se află într'o grădină incântată plină de pomi róditori și de păseri cântătoare, ănsă fiecare pom ce se le-găna, fiecare pasere ce sbura, lua incetinel felurite forme fantastice, până când pe ne-simțite se prefăcea in niște ochi mari și lu-citori ce sëmăneau a fi ochii lui Petru. Apoi earba părea că-i ride și cerul că o chiamă: ear ea plutea într'o lumină azurie fără se a-tingă pământul și auzea glasuri dulci ce-i stră-băteau la inimă.

A doua zi când lumina zilei o deșteptă, ea se sculă mai tristă, și-i părù rău după visul de noapte.—Ce se petrecea oare cu Eleo-nora?...

Pentru prima oară ea se uită cu infiorare in jurul ei. Statue de bronz, șaluri de Per-sia, porcelane de China, toate aceste produc-te ale momentelor ei de uitare ăi făcură groa-ză. I se părù că ele se uită cu dispreț in trecutul ei, și de furie ea sfărmă un vas scump ce sta pe masă martur de greșelele sale.—Ce-mi sunteți voi bune, strigă ea, dacă nu mă puteți face fericită!... Ea simțea in inima ei că se rescula o lume nouă plină de parfum

și de visuri ce o îmbătau, dinaintea cărora trecutul dispărea negru, ca o noapte fără somn.

A doua zi când Petru veni la dănsa o găsi palidă, ear el numai avea focul de ieri, glasul seu tremura, privirea sa era sficioasă.

III.

Frumoasă a fost o dănoară grădina Socolei, dar mai frumoase sunt astăzi ruinele frumuseței sale. Părăsită cum este, ea ne înfătoșază indoitul mister al decăderii omenești și al naturei eterne.

Chioscurile sale căzute, sfinxii sei știrbați de vânturi ne deșteaptă splendoarea unei domnii trecute, pe când aleele sale întunecoase și părăginate ne vorbesc de pustiul codrului. Era o sară frumoasă.—Luna plină zimbea de sus pintre nouri creți și argintii și respăndea pe earbă brazde de lumină.

Dar ce șgomot se aude colo sub cel teiu frumos?..... E o masă întinsă împodobită cu argint și cu cristaluri, în jurul căreia se vede șezând toată junimea aleasă a Iașului și în capul ei Eleonora. Eleonora astă dată nu a-

vea pe dânsa nici catefea, nici mătasuri, ci o simplă rochie de cit care lăsa să se vadă frumoasele forme a brațelor și a umerelor ei, ear pe brațe și la gât nici o podoabă, nici un diamant. Ea redevenise cum era, pe când o numea lumea privighitoarea Socolei: căci amorul nu iubește podoabele lumești.

Lumea ănsă care nu crede in bine, tălmăcea in rău această schimbare a Eleonorei.

— A inceput se-i placă florile de câmp, zicea un june la urechia vecinului seu, vroind să facă spirit.

— Farmecul noutății, respundea celalalt. Astăzi Petru, măne altul.

— Dar rândul meu când va fi oare? gândea cu o invidie concentrată Iancu care vorbea puțin dar observa mult.

— Un cântec ne trebuie, Eleonoro, ca să inveselim această masă, zise Iorgu, cântecul inimei tale, și acest pahar il voiu deșarta intreg in sanatatea ta.

— Bravo!... strigară toți, cântecul inimei tale vrem să-l auzim!

Eleonora nu așteptă să fie mult rugată. Aerul recoros, luna plină, misterul nopții.

toate aceste înălțase simțirile ei și vocea ei începù să sune pintre frunze. Dar cine poate spune ce cântec a cântat Eleonora? Era un cântec neauzit spus cu cuvinte de foc și cântat cu voace de ânger. Ea se urcâ până la acele note arzătoare ce numai amorul și durerea le cunoaște, și răpită cum era în torentul melodiei, ea își aținti ochii în ochii lui Petru care vèzù în această privire tot sufletul ei... Eleonora iubea.... Luna privi de sus acest amor născut sub aripa ei de lumină, și părù că-l binecuvintează. E un vânt care va trece, ziceau unii necrezători, dar ei se înșalau, căci vântul era furtună.

Din acca zi ea închise ușa nebuniilor lumii, lăsând pe prag un trecut plin de vuet și de plăceri, care dispărù răpede, căci el nu luâ cu sine nici o parte din inima ei. Ea se aruncâ în această pasiune cu toată speranța și încrederea unui suflet ficioresc, și neștiutoare cum era de fericirile ce cuprinde în sine ântâiul amor, ea le sorbea pe toate, și se mira cum mai încăpeau în inima ei.

Un an întreg ei duseré împreună o viață de uitare și zilele lor treceau răpede cum

trec zilele fericiților. Intr'o zi însă Petru veni la Eleonora cam trist.

— Ce ai, iubite? zise ea cu cel mai dulce glas.

— Eu, răspuse el după o pauză, eu... n'am nimic. Am atâta numai că mă tem să nu te pot face destul de fericită.

— Ha! zise ea împrejurându-i grumazul cu brațele sale, pot eu să fiu mai fericită decât așa?

— Visul e frumos, deșteptarea e amară!

— Ce vrei să zici Petru? Vorbele tale mă inghiață, nici odată nu te-am văzut așa.

— Voiu să zic că amorul e un copil dulce dar schimbăcios; măne poate tu nu vei mai găsi în mine acel om pe care astăzi îl iubești. Lumea cu plăcerile ei te rechemă neincetat; pute-voiu eu să-i țin totdeauna locul în inima ta?

— Alungă aceste gânduri iubite, ș'inseni-nează-ți privirea. Nu vezi tu în ochii mei că eu nu te pot uita. Pentru ce această necredință în fericirea noastră?

Petru vedea în adevăr strălucind în ochii

ei amorul cel mai adânc, dar aceasta nu-l înșenină, căci sufletul seu nu era senin.

— Soarta ! soarta ! exclamă el, multe poate să destrugă. Nu vezi tu afară aer, spaci, libertate, lumea care se mișcă cu inmiitele ei comori de plăceri și fericiri ; toate aceste pe care tu le-ai părăsit pentru mine, conspiră acuma contra noastră, căci multe legături te leagă încă de lume, Eleonoro !

— Voiu rupe acele legături, respuse Eleonora, am pentru mine amorul și el care imi dă fericirea imi va da și puterea. Lumea, zici tu, conspiră contra noastră. Ce-mi pasă mie de dănsa ? Am eu oare să-i cer ceva ? Cât am fost în lume, ea mi-a dat totul, și am fost săracă ; astăzi când m'am retras de dănsa, sunt bogată, căci te am pe tine, și am totul. O ! Dar tu ai dreptate să te indoești de mine. Trecutul meu este un martur greu în contra virtuții mele. Am greșit mult în adevăr, dar în zioa în care te-am iubit pe tine, am primit un nou botez care m'a spalat de toate. Petru ! crede-mă, crede-mă ; mai curând va înceta să-mi bată inima în pept, decât să încetez eu de a te iubi.

Aceste cuvinte rostite cu accentul durerei, induioşară pe Petru, el o cuprinse în braţe şi pacea fî incheată prin un sărutat.

Cu toate aceste vorbele lui Petru deşi puteau fi zise fără scop în nişte momente de tristeţă care adesea nasc fără cauze în mijlocul celei mai mari fericiri, totuşi făcură impresiune asupra Eleonorei. O nelinişte ei rămase în suflet. De atunci i se părea neconţinut că Petru e trist şi gânditor. Era această părere, sau realitate? Nu ştim. Ea însă se puse a-l examina pe furiş; fiecare mişcare, fiecare vorbă a lui Petru căuta să o explice, însă de ce observa mai mult de ce mai mult să rătăcea în cugetări. Nu cumva oare imi ascunde el ceva?... gândea ea în sine; şi ideea că legăturile lumii pot să-l despartă odată de dînsa ei stringea inima grozav.

Ah! ba! zică ea, învingându-şi temerea Petru nu mă va lăsa! el e bun, ş'apoi găsi-va el alta care să-l iubească ca mine?

Dar vai! În zadar Eleonora căuta să alunge gândurile ce o impresurau. Indoiala intrase ca şerpele în inima ei, şi-i alungase somnul de la ochi şi surisul de pe buze. Ea

incepea acum se cunoască partea cea amară a iubirei, durerea!

Intr'unul din acele momente de tristețe cameriera Marița ei anunță pe Iancu.—Să între zise ea.—Iancu nu fusese la dânsa de multă vreme și de și visita acestui om ei era foarte displăcută, totuși ea simțea acum trebuința să comunice cu cineva; singurătatea o apăsa.

— Mă scuzați, domnișoară că vă supăr cu prezența mea, zise Iancu cu un aer foarte ceremonios. Dorința de a vă revedea după un timp așa de îndelungat, a fost mai puternică în mine decât teama de a vă importuna. Tot odată am a vă comunica ceva din partea lui Petru care se roagă să-l ertați că, fiind prea ocupat, n'a putut să vie în persoană se vă vază.

Aceste zise el băgă mâna în buzunar, scoase o hârtie indoită în mai multe pături, o desfăcù incetișor și apoi o dădù Eleonorei cu o mulțemire ce nu o putea ascunde.

Eleonora se îngălbini ca ceara; ea recunoscu scrisoarea lui Petru. Eată ce conținea acea epistolă:

„*Scumpa mea!*”

„Dumnezeu vroește să ne despartă.—Peste
„câteva zile eu mă însor.—Adă-ți aminte de
„fericirile noastre din trecut și te rog nu mă
„blestema!”

Petru.

Iancu observă toate mișcările figurai ei, aân-
se ce slabă oglindă e figura, când e vorba să
reproducă o durere așa de mare!... Numai
cel ce suferă știe cât de nesfirșită e suferin-
ța sa, dar nu o poate spune, nici arata.

— Lase-mă singură Domnule, zise ea, am
trebuință de liniște.

— Eartă-mă Eleonoro că ți-am causat fă-
ră se vreu această durere. Măni va trece su-
pararea ta cum trec toate in lume.... și...
La revedere!

IV.

Eleonora remase impietrită. Multă vreme
ea nu putu să-și revină in simțiri, stând in-
tr'o stare completă de amorțire, ca și când
ar fi părăsit'o chiar puterea de a suferi. Ea
ceti și receti de o sută de ori scrisoarea te-
ribilă care ei desfășura adevărul, până când

vederea i se întunecă și noima cuvintelor i se perdù in minte. Deodată ea tresări; se duse cu pași răpezi la biurou și începù a scrie. De mult ănsă ce era grăbită mâna-i tremura. Intr'o jumătate de oară ea scrise vr'o zece mici epistole. Apoi sună, și cameriera Marița se presentă inaintea ei.

— Trimite îndată pe un om cu aceste scrisori să le ducă la adresa lor, și tu vino îndărăpt căci am trebuință de tine.

Intr'o clipă Marița îndeplini ordinele stăpânei sale.

— Acuma, vino să-mi pepteni părul cum știi tu mai bine. Vreu să fiu frumoasă, înțelege tu, frumoasă.

— O! n'am trebuință să-mi dau multă osteneală pentru aceasta.

— Să-mi pregătești apoi rochia cea albă cu flori de aur, și pe cap să-mi pui un vël de gaz prins in o ghirlandă de lăcrămioare.

Marița deschise niște ochi mari plini de mirare.

— Ce mă privești așa!.. Nu înțelegei.....?

— Drept să vë spun nu înțeleg.

— Ei bine! află că astăzi mă mărit!

— Domnișoara se mărită!!... strigă Marița ai cărei obraji se aprinseră de bucurie. Domnișoara se mărită.... O! ce bine-mi pare!... Degrabă, degrabă, la oglindă, am să vă fac frumoasă cum n'a mai fost mireasă în Iași. Bine-mi spunea mie gândul, că v'a venit ursita.... Dar.... am să vă fac și eu o rugămintă,

— Spune.

— Dacă vă veți mărita, vă rog să nu mă părăsiți. Eu nu vreau să mă despart de buna mea stăpână. Vreau să vă văd în casa voastră deplin fericită și eu să vă s'ujesc cât voi trăi.

— N'aibi nici o grijă, Mariță. Eu am gândit la tine. Tu vei avea partea cea mai mare a fericirii. Eată aceste diamante, zise ea arătându-i o casetă plină de odoare, și le dauție. Ele îți vor asigura traiul pentru totdeauna, și dacă vei voi să te măriți, ele îți vor fi zestrea. Noi änsă vom trebui să ne despărțim, căci așa cere soarta. Eu trec deacum în altă viață, unde tu nu mă poți urma.

— Marița se uita la caseta cu odoare și i se luau ochii; ea nu putea să creadă că a-

tăta bogăție este a ei. Amețită, ea se aruncă la picioarele Eleonorei, articulând cuvinte neînțelese de mulțămire.

— Destul, Marișo, ăi zise Eleonora; eu trebuie să mă imbrac mai curând; vremea trece și oaspeții mă așteaptă la nuntă. Grăbește.

Marișo începuse să-i impletească părul cel de abanos. Ce schimbare în viața Eleonora! Ea se uita în oglindă și nu se mai cunoștea. Fața ei era îmbătrănită. Ea plăti scump greșelile tinerețelor sale, căci le plăti cu prețul fericirii. Amorul care ăi puse în inimă comorile virtuții, ăi puse tot odată pe cap cununa de martir.

— Domnișoară! și unde faceți nunta o întrebă Marișo cu sfială.

— Într'o biserică mare și veselă ca raiul, împodobită cu flori ce imbată, și luminată cu făclii ce nu se string. Vreau ca nunta mea să fie așa de frumoasă, că lumea să se mire, și vestea să-i meargă în nemurire.

— Aveți dreptate, domnișoară; și eu înțeleg ca D-voastre. Nunta trebuie să fie nuntă. Dar mirele vostru, așa-i că e domnul Petru?

Cine altul ar putè să iee o mireasă așa de bună și frumoasă?

— Mirele meu e Petru, zici tu?... Și tot sângele i se ingrămădì in inimă. Dar e Petru, lui vreu să-i inchin sufletul meu pentru vecie. Mă insoțesc cu dènsul pe viață și dincolo de viață, pentru ca totdeauna să pot fi lângă el, și nici o putere omenească să nu mă mai poată depărta. Vrau să-l apăr de rele; să-i alin necazurile de zi, să-i îndulcesc visurile de noapte, și el să nu știe de unde-i vine binele, și să știe numai cât l'am iubit. Vreu ca sufletul meu revèrsat in sufletul lui să plutească in fericire ca doi luceferi in zori, și lumea pe care o blestem să se uite cu invidie la noi.

— Și eu să nu fiu să vă vèd!... zise Marița a cărei ochi nu se intorceau de la casetă.

Eleonora era acum gata... Ea avea toate podoabele de mireasă. Haine albe, lăcrămioare pe cap și lacrimi in ochi!... Dar unde se ducea Eleonora? Ce gânduri avea ea?

Ea pornì cu grăbire spre ușă, ănsè ajunsă pe prag, ea să oprì și chemă pe Marița.

— Vino să te sărut Marițo, zise ea depu-

ind o sărutare pe frunte-i. Când vei fi fericită să-ți aduci aminte de stăpână-ta care și-a adus aminte de tine.

Apoi ea eși, se aruncă în trăsură ce sta afară și plecă la Socola. Acolo o aștepta o masă mare bogată întinsă sub acelaș teiu unde cu un an mai înainte, ea își cântase cântecul inimei sale. Aceeași tineri care fusese atunci erau și acum invitați, afară de Petru care lipsea.

La sosirea ei un ura sgomotos făcù să cotească văile de prin prejur.

— Privighitoarea Socolei! Tu nu erai menită să tănjești la umbră, strigară cu toții. Bine ai venit earăși între noi!!..

— Am venit între voi, că-mi era dor să vă ved. Intr'un an multe s'au petrecut. V'am chemat pe voi care mă știți cum eram, să mă vedeți cum sunt. Un cântec m'a dus dintre voi acum un an, un cântec mă readuce, dar acesta e cel mai frumos și cel din urmă.

— Eleonoro! Ce vorbe vorbești tu? ziseră unii.

— Eleonoro! Ce haine porți tu? ziseră alții.

— Sunt mireasă, nu mă vedeți? O să-mi

jucați astăzi la nuntă, sub acest teiu care a umbrit ănteiul meu amor Dar acum iubesc pe un altul. Acesta e mirele meu. O! când ați ști cât e de frumos! . . . Ochii lui sunt adânci ca albastrul cerului și sărutul lui dulce ca sărutul lui Dumnezeu. Așa-i că cine inbește e fericit? . . .

Și un grozav suris increți buzele ei. Ea vârsă apoi șampanie în paharul fiecăruia, dar în paharul ei aruncă un praf pe furis.

— Voi care ați incunjurat tinerețile mele, nu vă puteam lăsa fără să-mi eu zioa bună de la voi.

— Ce fel zioa bună? strigară cu toții.

— Dar! zioa bună, căci acest pahar îl beau în sanatatea mirelui meu.

Eleonora era palidă ca ceara. Ea ciocni paharul cu amicii ei, apoi îl sorbi fără să se resufle.

— În sfârșit! zise ea, nu e greu de a trece pragul vieții, când nefericirea te duce de mână. Acum lăsați-mă să-mi cânt încă odată cântecul inimei mele.

Toți tăcură, și ea începù să cânte; dar astă dată cântecul ei era infricoșat, strident,

era cântecul desperărei. Fiecare notă era un blăstem ce arunca lumea pe care o părăsea. Cântând, ea intrevăzû prin minte toate fazele tinereței sale plină de rătăcirii și de căințe de amor și de durere, și toate aceste se risipeau acum ca un vis al dimineței. Vis amar, deșteptare mai amară!

Când Eleonora sfinși de cântat, ea căzû obosită pe scaun. Ochii ei stecleau de un foc sinistru. Toți remaseră în uimire.

— L'am iubit, zise ea cu o voce întreruptă și am fost fericită.... Ce-mi trebuie mai mult?.... Nu mi-a fost scris să fiu stăpână pe soarta lui. El nu-i ca mine orfan în lume, el are tată și mamă și o logodnică care-i suride; ear eu n'aveam dreptul să-l răpesc din brațele lor și să mă pun umbră soarelui ce-i strălucește în viitor.... Ah! simt că mă arde aici, zise ea puind mâna pe pept, și capul mi se învërtește.

— Eleonoro! ce este?.... ziseră amicii ei încunjurându-o. Tu suferi; mânele tale sunt reci, buzele tale vinete?

— Nu-i nimic, răspuse ea. Sunt foarte bine. Ia vedeți colo, arată ea spre resărit.

cât e de frumos! Acolo mi se deschide lumea unde totdeauna e primavară. Acolo am să fiu mireasa lui.

Ochii Eleonorei se acoperiră de o ceață: voacea începù să i se stingă.

— Remăneți sănătoși, voi care m'ați învățat să rid!.... zise ea uitându-se la amicii ei. Acuma știu să și plâng. Remăi sănătoasă, tu viață în care am gustat mult dulce și mult amar!.... și voi ape limpezi a Socolei, copaci, verdeață, remăneți sănătoși! De acum înainte, veți desfata ochi mai fericiți decât ai mei.... Ear tu Petrule, tu care în curënd vei merge înaintea altarului..... te ert.

La aceste de pe urmă cuvinte Eleonora murì.

Lacrimi curgeau din toți ochii la vederea acestei nenorocite ființe ce trecuse prin lume răpede cum trec stelele ce cad din cer; numai singur Iancu sta rece, cu fața de marmură, și cu suflet de gheață.

MARȚIȘOR.

Astăzi când societatea noastră din română ce era, s'a streinizat in toate obiceiurile ei, încât am ajuns a nu mai scie, nici vorbi, nici gândi românește, când însuși copii din fașe nu mai invață a zice tată și mamă ei *papa, maman*, când și chiar slugile de prin case se *monsuesc* și se *mădămesc* in desprețul vechii frății românești, in această grozavă babilonie de limbi și moravuri, am uitat toate tradițiunile vechi care impodobesc trecutul nostru,—Așa dacă am întreba astăzi pe ori cine, ce este uu *marțisor*, de sigur ar da din umere zicându-ne *nu știu!*—Căci nu numai obiceiul, dar însuși amintirea lui, însuși înțelesul cuvântului, s'a șters din memoria noastră.

Romăncele din vremea trecută nu știau să-

și facă părul din negru alb și din alb negru spre deriderea vârstelor, nu cunoșteau Crinolinele și turnurele, puful și cocul, spre deriderea formelor omenești; ele se imbracau cu altițe, își spălau fața cu apă de izvor și urmau datinilor și obiceiurilor strămoșești; ele ciocneau ouă roșie la Paști, ascultau cântecele de stea la crăciun, colindele la anul nou și trimeteau mărtișori la ăntei Martie.—Astăzi gingașele degete a damelor noastre, nu mai îndrăznesc se atingă ouăle roșie, ușele noastre se inchid cu îngrijire înaintea colindătorilor ce cutează să ne calce pragul, ear mărtișorul nici se mai știe ce este. Să scuturăm dar noi pulberea uitărei de pe acest vechiu și frumos obicei stremoșesc. *Mărtișorul* era un dar ce-și trimeteau Românii unul altuia în zioa de ăntei Martie. El consta într'un bănuț de aur spenzurat de un găitan de mătăasă impletit cu fire albe și roșie, pe care persoana ce-l primea în dar, îl purta la gât până când întâlnea cea ăntei roză înflorită, pe crengile căria depunea apoi darul primit. Bănuțul însemna *îmbelșugarea*, firele albe și roșii ale gaitanului însemnau *fața albă ca crinul și rumenă*

ca rosa, ear ofranda făcută reginei florilor, era o salutare poetică adresată primăverei. Aşa aveau vechii români, obiceiul de a se ura în zioa de ăntei Martie.—Ei erau naivi în sufletul lor; trăeau în simplitate și imprumutau vorbele și obiceiurile lor de la muma natură, care împodobește fruntea fice-lor lor cu flori din câmp și vorbele bătră-nești cu alegorii poetice.—Toate ănsă s'a șters de buretele așa numitei civilizațiuni moderne, care în locul comorilor de înțelepciuni și tradițiuni strămoșești, n'a găsit altă ceva mai bun de pus în loc, decât *minciunile de la ăntei Aprilie*, care și acestea din cauza ne-
conținutei indulciri a moravurilor noastre, au ajuns a se practica în toate zilele anului.

DOI OCHI.

In doi ochi odată
Fericirea toată
Cu drag mi-a zimbit,
Și 'n a lor privire
Plină de iubire,
Un raiu am zerit.

Ănse de la mine
A lor dulci lumine
Azi s'a departat,
Ș'acum plâng de jale
Vai a viețe-mi cale
S'a intunecat.

STEAOA D'AMOR.

Sus pe ceri
Lucea eri
O stea d'amor,
La ea cu dor
Sufletul meu
Privea mereu,
Și fericit
De stea iubit
Ușor pluteam
Mă legănam
Pe-un dulce vis
Ceresc suris.

Ănsă eată
Că deodată
Steaoa s'a stins !
Ș'etern s'a stins
Cu ea împreună
Ori ce zi bună

De pe-al meu ceri
 Ş'adânci dureri
 Sfâşie greu
 Sufletul meu

.
 O stea de sus
 De ce te-ai dus!

STEFAN BĂLULESCU

De pe-al meu ceri
 Ş'adânci dureri
 Sfâşie greu
 Sufletul meu
 O stea de sus
 De ce te-ai dus!

STEFAN BĂLULESCU
 De pe-al meu ceri
 Ş'adânci dureri
 Sfâşie greu
 Sufletul meu
 O stea de sus
 De ce te-ai dus!

PE UN ALBUM.

De vrei in lume sub cer senin
Zilele 'n pace să-ți curgă lin,
In câmpul vieții pe nici o floare
Ori cât de mândră mirositoare
Să nu te oprești.—Iar dacă vrei,
De pe-o floare rouă să bei,
Atunci parfumu-i cât e de dulce
Să știi că'n suflet otravă duce :
Căci nu-i iubire fără de chin,
Și fericire fără suspin.

PRIMA V A R A .

Primavara vine eară
Peste plaiuri se coboare,
Și la suflu-i mult iubit
Ear natur' a înverzit.

Mii de flori resar la soare
Pe-a câmpiilor covoare,
Mii de glasuri ciripesc
Cuiburile inveselesc.

Frunza 'n codru se frământă
Duios ciocărlia cântă,
Și trezit ca dintr'un vis,
Ear amorul a suris.

Saltă inimă re'nvie,
Uit'al ernei vijelie,
Lasă-ți manta de dureri,
Uită, uită ce-a fost eri,

Căci natura bună mamă
 Ear la viață ne rechemă,
 Ș'al ei zimbet iubitori
 Ca și raza de la zori

Cu câmpia ce'nverzește
 Sufletul re'ntinerește.
 Fugiți griji, fugiți nevoi
 Vă topiți cu-al iernei sloi!

Și tu crudă amintire
 Ce-ai muncit a mea gândire
 Sboară iute pe-acest vânt
 Dincolo pe alt pământ.

Al naturei voace jună
 Viu in mine azi resună
 Și-mi dă dor, dor de trăit
 Căci am încă de *iubit*.

LA LUNĂ.

Palidă lună cu raze line
Din nou pe ceruri ce-ai răsărit ?
Pentru ce eară deștepți în mine
Simțiri ascunse ce-au adormit ?

Imi erai dragă odineoară
Când l'a ta raze simțeam uimit,
Cum al meu suflet spre tine zboară
Luat în ceruri de-un vis iubit.

Acuma ănsă, nesuferită,
Te-ai făcut mie vicleană stea,
De când complice cu-a mea iubită
În ris luata-i dragostea mea.

Ascunde-ți fața amăgitoare
Sub vălul umed și argintat,
Și nu te face neștiutoare,
De fericirea ce mi-ai luat.

Căci nu-i ănteia nelegiuire
Ce 'n nopți de vară tu sevărșești,
Intinzând curse cu-a ta zimbire,
Și castă încă te mai numești ?

